

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Zahraničně obchodní vztahy České republiky s Čínou
Foreign Trade Relations of the Czech Republic with China

Student: Martin Kalous

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.

Ostrava 2014

Zadání bakalářské práce

Student: **Martin Kalous**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: **Zahraničně obchodní vztahy České republiky s Čínou**
Foreign Trade Relations of the Czech Republic with China

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Teoretický základ k problematice zahraničního obchodu a zahraničně obchodní politiky
 3. Institucionální základ zahraničně obchodních vztahů ČR s Čínou
 4. Obchodní výměna ČR s Čínou z pohledu současného vývoje i budoucích perspektiv
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945-2008)*. Praha: C. H. Beck, 2009. 246 s. ISBN 978-80-7400-128-4.
NĚMEČKOVÁ, Tereza. *Vzestup asijských zemí v mezinárodním obchodu*. Praha: Metropolitní univerzita, 2011. 237 s. ISBN 978-80-86855-83-7.
SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2009. 367 s. ISBN 978-80-247-2708-0.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Lenka Fojtíková, Ph.D.**

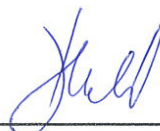
Datum zadání: 22.11.2013

Datum odevzdání: 09.05.2014

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a ostatní materiály, z nichž jsem při přípravě práce čerpal, řádně cituji a uvádím v seznamu použité literatury.

V Ostravě dne 9. května 2014

Martin Kalous

Touto cestou bych chtěl poděkovat mé vedoucí bakalářské práce paní doc. Ing. Lence Fojtíkové, Ph.D. za odbornou pomoc, věnovaný čas a cenné rady při tvorbě bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod	5
2. Teoretický základ k problematice zahraničního obchodu a zahraničněobchodní politiky	7
2.1 Podstata a význam zahraničního obchodu	7
2.2 Podstata zahraničněobchodní politiky	11
2.3 Základní směry obchodní politiky	13
2.3.1 Protekcionismus	13
2.3.2 Liberalismus	14
2.4 Světová obchodní organizace (WTO)	15
2.5 Nástroje obchodní politiky	17
2.5.1 Autonomní nástroje obchodní politiky	17
2.5.2 Smluvní nástroje	19
2.6 Shrnutí	21
3. Institucionální základ zahraničněobchodních vztahů ČR s Čínou	23
3.1 Význam zahraničního obchodu pro českou ekonomiku	23
3.2 Význam zahraničního obchodu pro čínskou ekonomiku	24
3.3 Zahraničněobchodní politika ČR před a po vstupu do EU	27
3.4 Zahraničněobchodní politika Číny	29
3.5 Postavení ČR a Číny ve WTO	30
3.6 Nástroje obchodní politiky v ČR	32
3.7 Nástroje obchodní politiky v Číně	34
3.8 Legislativní základ obchodních vztahů mezi ČR a Čínou	36
3.9 Shrnutí	37
4. Obchodní výměna ČR s Čínou z pohledu současného vývoje i budoucích perspektiv	39
4.1 Vývoj zahraničního obchodu ČR s Čínou v období 2005–2012	39
4.2 Zbožová struktura zahraničního obchodu ČR s Čínou	50
4.3 Perspektivy zahraničního obchodu ČR s Čínou	57
4.4 Predikce ekonomického vývoje Číny	58
4.5 Shrnutí	59
5. Závěr	61
Seznam zdrojů	63

Seznam zkratek	68
-----------------------------	-----------

Seznam grafů

Seznam tabulek

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

1. Úvod

Zahraniční obchod působí ve světě jako hlavní forma směny zboží a služeb mezi státy již od dávné historie. V dnešním globalizovaném světě se zahraniční obchod bere jako samozřejmost, bez které by se národní ekonomiky nedokázaly efektivně rozvíjet a správně fungovat. Česká republika není výjimkou, náš stát se prezentuje jako malá otevřená ekonomika v srdci Evropy. Po vstupu ČR do Evropské unie se nám plně otevřel jednotný vnitřní trh a zahraniční obchod nabyl pro Českou republiku na ještě větším významu. Ačkoliv většinu zahraničního obchodu ČR realizuje s členskými státy Evropské unie, má i významné obchodní partnery mimo EU a jedním z nich je právě Čína. Tato, v posledních několika dekádách, rychle se rozvíjející země má dle expertů obrovský ekonomický potenciál a předpovídá se jí brzký nástup na pozici největší ekonomiky světa.

Cílem této bakalářské práce je přiblížit problematiku zahraničněobchodních vztahů České republiky s Čínou, porovnat fungování zahraničněobchodních politik obou zemí, zdůraznit význam zahraničního obchodu pro oba státy, zobrazit zbožovou strukturu a zachytit obchodní výměnu v rámci jejich zahraničního obchodu a nastínit také možný budoucí vývoj obchodu mezi těmito ekonomikami. Čína, jako obchodní partner ČR je zajímavá právě kvůli jejímu „raketovému“ růstu ekonomiky v posledních letech a velkému ekonomickému potenciálu, proto jsem si vybral zahraničněobchodní vztahy ČR s Čínou jako své téma.

První kapitola obsahuje úvod. V další části bakalářské práce je rozebrána teoretická část zahraničního obchodu a zahraničněobchodní politiky. Je zde nastíněn význam zahraničního obchodu pro národní ekonomiky, jsou zde také vymezeny základní směry a nástroje obchodní politiky. Detailněji je charakterizována v samostatné podkapitole Světová obchodní organizace a její fungování a vliv ve světovém obchodě. A nakonec jsou definovány autonomní a smluvní nástroje obchodní politiky.

Ve třetí kapitole je postupně v podkapitolách vyzdvížen význam zahraničního obchodu pro ČR a Čínu, vysvětleno fungování čínské a české zahraničně obchodní politiky a je také vymezeno postavení obou zemí ve Světové obchodní organizaci. Dále je zdůrazněno, jaké nástroje obchodní politiky jsou uplatňovány v České republice a jaké v Číně.

Poslední, čtvrtá kapitola je zaměřena na analýzu výměny mezi ČR a Čínou v období 2005–2012. Součástí této kapitoly je i naznačení budoucího ekonomického vývoje a zahraničního obchodu mezi těmito ekonomikami. Nejprve jsou zobrazena data importu,

exportu, obchodní bilance a vzájemných podílů na obrátech zahraničního obchodu obou států. Následuje zachycení zbožívé struktury obchodu dle tříd SITC mezi ČR a Čínou ve sledovaném období od roku 2005 až do roku 2012. Konec kapitoly je věnován možnému budoucímu vývoji obchodu mezi Českou republikou a Čínou a také prognózám o dalším vývoji čínské ekonomické velmoci v nejbližších letech až desetiletích.

2. Teoretický základ k problematice zahraničního obchodu a zahraničněobchodní politiky

V úvodní kapitole si vymezíme teoretickou základnu k problematice zahraničního obchodu a zahraničněobchodní politiky. Budeme se zabývat podstatou zahraničního obchodu a definujeme pojmy jako např. otevřenost ekonomiky a míra otevřenosti ekonomiky. Dále rozebereme základní směry obchodní politiky a celkovou podstatu zahraničněobchodní politiky. Jedním z posledních cílů bude definovat nástroje obchodní politiky a projít strukturu a působení Světové obchodní organizace ve světovém obchodě.

2.1 Podstata a význam zahraničního obchodu

Zahraniční obchod je historicky nejstarší a nejrozšířenější formou vnějších hospodářských vztahů. Jde o část sféry oběhu zboží, která představuje směnu se zahraničím, tj. překračuje hranice jednotlivého státu či ekonomického celku (Fojtíková, 2009, s. 1).“

Základem zahraničního obchodu jsou dvě složky a to dovoz a vývoz. Po celém světě se obchoduje nejen se zbožím, ale také se službami a právy duševního vlastnictví. Mezinárodní obchod funguje jako pojítko mezi domácím hospodářstvím dané země a světovou ekonomikou, je rovněž důležitým faktorem v rozvoji výrobních sil a mezinárodní dělby práce.

Mezi hlavní příčiny rozvoje patří odlišnost přírodních a klimatických podmínek, odlišný spotřebitelský vkus a preference spotřebitelů a snaha o zvyšování efektivnosti výroby. Hlavním aktérem na poli mezinárodního obchodu jsou firmy, které realizují import a export s ostatními firmami různých států. Na aktivity těchto firem dohlíží stát, který vystupuje jako hlavní regulátor zahraničně obchodních vztahů. Plní svou úlohu v oblasti ochrany domácí ekonomiky a také fiskální oblasti, která je spojena s úhradou cel a jiných poplatků.

Existuje několik důvodů, proč země realizují zahraniční obchod. Hlavním důvodem je zejména maximalizace zisku, což v důsledku znamená průnik na nové trhy. Dále je to širší výběr konkurence a dovoz levných vstupních materiálů a polotovarů, nezbytných pro výrobu daných statků. V zájmu státu je potom udržet ekonomickou rovnováhu země.

Efektivnost prováděné obchodní politiky má vliv na stav jednotlivých účtů platební bilance, stabilizaci či destabilizaci ekonomického vývoje a také na úrokové míry, včetně změny měnového kurzu. Vnitřní rovnováha ekonomiky je zahraničním obchodem ovlivněna nepřímo. Např. zvýšení exportu dané země může zvednout zaměstnanost a tím přispět k zlepšení ekonomické situace.

Zahraniční obchod je nedílnou součástí ekonomik mnoha zemí. Míra závislosti jednotlivých zemí na zahraničním obchodě je však rozdílná. Míra otevřenosti ekonomiky je projevem zapojení domácí ekonomiky do zahraničního obchodu. Míru otevřenosti daných ekonomik odvozujeme od podílu importních a exportních toků na souhrnných agregátech ekonomické aktivity, např. podíl vývozu a dovozu zboží a služeb na HDP. Velikostí země je myšlena zeměpisná rozloha země a ekonomická vyspělost je nejčastěji měřena úrovní HDP na obyvatele (Fojtíková, 2009).

Největší vliv na objasnění významu zahraničního obchodu měla po dlouhé období teorie absolutní výhody. Princip založený na rozdílech v absolutních nákladech na výrobu daného statku formuloval ekonom Adam Smith. Absolutní výhoda znamená, že jedna země má schopnost vyrábět určitou komoditu výhodněji, tzn. s větším výstupem na jednotku vstupu, než jiné země. V případě tedy, že jedna země má při výrobě určitého statku nižší jednotkové náklady na práci než v ostatních zemích, má ve výrobě tohoto statku absolutní výhodu.

„Uvažujeme dvě země A a B, produkující tentýž základní sortiment v podobě výrobků x a y. Předpokládejme, že země jsou srovnatelné a každá vydává polovinu zdrojů na výrobu každého z výrobků. Absolutní výhodou budeme rozumět schopnost země A vyrábět určitou komoditu efektivněji než země B. Denní produkce v zemi A je u výrobku x vyšší, výroba je produktivnější a země A vyrábí výrobek x levněji. Proto se bude specializovat na jeho výrobu. Země B dosahuje naopak vyšší výkonnosti u výrobku y, a proto se bude specializovat na jeho výrobu. Při specializaci jsou využívány zdroje, které se uvolnily ve výrobních, poté co je jednotlivé země opustily. Užší zaměření výroby se projeví růstem produktu. Mezinárodní směna umožní vyšší úroveň spotřeby. U produktu, na jehož výrobu se země specializují, si uchovají úroveň dosavadní spotřeby, u druhého produktu se spotřeba zvýší (Strýčková, 2006, s. 13, 14).“

Pro oboustranně výhodný obchod, je podle Adama Smithe nutné, aby každá ekonomika měla u některého ze směňovaných výrobků absolutně nižší náklady. Efektu oboustranně

výhodného obchodu lze však dosáhnout i v případech, kdy je absolutní výhoda ve všech obchodovaných statcích jen na jedné straně a to za pomoci komparativní výhody.

Poprvé byla myšlenka komparativních výhod popsána Robertem Torrensem, ale o rozšíření a zpracování se postaral David Ricardo v díle Principy politické ekonomie a zdanění, kde nahradil koncept absolutních výhod. Teorie komparativních výhod vychází ze základu teorie absolutních výhod od Adama Smithe. Vysvětluje určitou výhodnost mezinárodního obchodu za určitých podmínek i v situaci, kde jedna země má absolutní výhodu ve výrobě všech druhů zboží, oproti zemi druhé. Komparativní výhoda tedy znamená, že je země nucena při výrobě daného zboží, obětovat méně jiného zboží, než druhá země. Princip komparativních výhod obecně popisuje, kdy jeden ze subjektů ekonomického vztahu je v některé oblasti produktivnější než druhý tzn., pokud jsou alternativní náklady národního hospodářství při výrobě daného výrobku nižší, než u jiných zemí, říkáme, že máme ve výrobě tohoto produktu komparativní výhodu (Strýčková, 2006).

Komparativní výhodu jde najít takřka mezi každými dvěma zeměmi, i když porovnáváme rozvinutou ekonomiku s ekonomikou rozvojovou, najdeme dva produkty, kde by se vyplatila více specializace v jedné zemi, než v druhé. *„Z pohledu mezních nákladů lze také říci, že jestliže se dvě země účastní obchodu, pak každá z nich bude mít důvod rozšířit výrobu těch druhů zboží, u nichž má nižší relativní mezní náklady před zahájením obchodu než druhá země (Svatoš, 2009, s. 20).“*

Význam zahraničního obchodu je možné, mimo jiné, sledovat, že se stoupající hospodářskou provázaností mezi dvěma nebo více zeměmi se upevňují vzájemné vztahy. Proto lze zahraniční obchod označit za faktor, který silně podporuje mírovou spolupráci a snižuje riziko konfliktů. Pro hodnocení zahraničního obchodu v ekonomikách daných zemí používáme hlediska **efektivnosti, proporcionality a demonstrativního efektu** (Svatoš, 2009).

- **Efektivnost**

Efektivností je myšlena jako snaha soustředit se v obchodní politice na výrobky, kde je možné dosáhnout maximálních úspor společenské práce. Na produkty tohoto typu je zaměřen výzkum, vývoj a také veškeré marketingové úsilí. I nejvyspělejší ekonomiky světa soustřeďují své proexportní priority hlavně na obory, ve kterých mají dominantní postavení.

Platí pravidlo, že čím je ekonomika menší a otevřenější, tím by mělo být soustředění na vývoz vybraných výrobků a tedy posílení konkurenceschopnosti důraznější (Svatoš, 2009).

- **Proporcionalita**

Na světě existuje pouze pár ekonomik, které disponují dostatečně velkým domácím trhem a průmyslovou základnou schopnou soběstačného vývoje. Jsou to ekonomiky vlastníci komplexní surovinovou základnu, která je schopná pokrýt vlastní domácí průmyslovou výrobu. Mezi takové země patří mimo jiné i Čína (Svatoš, 2009).

- **Demonstrativní efekt**

Exportní program každé země svým způsobem vypovídá o stavu a úrovni rozvoje ekonomiky konkrétní země, na druhou stranu importní program řeší absenci určitých užitných hodnot, které zemi z různých důvodů chybí, ale také zajišťuje zrychlení ekonomického rozvoje dovážející země. *„Jde tedy o určitou demonstraci světového technického, designového, módního trendu, který může působit stimulačně na společenský a ekonomický pokrok. Zároveň je cílem i jistý transfer světových trendů, jakými může být například šíření ekologických prvků, bezpečnost práce, nové tendence v balení, náhrada energetických a využívání netradičních zdrojů a podobně* (Svatoš, 2009, s. 21).“

Dnešní podoba světového ekonomického prostředí je utvořena vzájemným dlouhodobým ovlivňováním národních ekonomik, které jsou mezi sebou propojeny. Část produktu vyrobeného danou ekonomikou putuje na zahraniční trhy a naopak část spotřeby je reprezentována produktem jiných ekonomik. Podle úrovně zapojení daného konkrétního státu do mezinárodních ekonomických vztahů lze hovořit o uzavřené nebo otevřené ekonomice. Stát s uzavřenou ekonomikou nemá žádné vazby s jinými státy. Stát s otevřenou ekonomikou disponuje vztahy s okolními zeměmi. Otevřenost ekonomiky funguje jako ukazatel znázorňující zapojení ekonomiky do mezinárodního obchodu. Míru otevřenosti ekonomiky určité země vypočteme např. jako podíl exportovaného zboží a služeb na celkovém HDP. Čím je podíl vyšší, tím je ekonomika více otevřena zahraničnímu obchodu (Strýčková, 2006).

Nízkou míru otevřenosti lze zpozorovat v případě rozvinutých zemí, kde je důvodem velký vnitřní trh (např. USA). U méně rozvinutých států, např. v důsledku vysoké nákladové náročnosti na proniknutí do světového trhu a nízké konkurenceschopnosti zboží a služeb ve světovém trhu. Vysokou míru otevřenosti lze zpozorovat u rozvinutých zemí, které mají

velký podíl exportu na celkovém produktu a malý vnitřní trh (malé otevřené ekonomiky) a u méně rozvinutých států kvůli úzké specializaci produkce limitované přírodními podmínkami (Strýčková, 2006).

2.2 Podstata zahraničněobchodní politiky

Podle Fojtíkové (2009) si zpravidla každý stát formuluje svou vlastní zahraničněobchodní politiku, kterou lze definovat jak souhrn zásad a opatření, jež provádí stát v oblasti zahraničního obchodování za použití obchodně politických nástrojů. Zahraničněobchodní politika patří, kromě dalších významných politik, mezi základní nástroje hospodářské politiky státu. Díky nástrojům hospodářské politiky může státní moc působit na ekonomiku své země tak, aby bylo dosaženo vytyčených cílů. Tato politika má dvojí vazbu a to na vnitřní hospodářskou politiku a zahraniční politiku, což vyvolává množství rozporů. *„Snaha sladit zahraničněobchodní opatření motivována praktickými potřebami domácí hospodářské situace v určitém období se zahraničními politickými zájmy či závazky může být zdrojem rozporů. Tato rozpornost je zřejmá zejména v období cyklických či dílčích hospodářských obtíží (Fojtíková, 2009, s. 5).“*

V současném globalizovaném světě vychází liberalizace mezinárodního obchodu z úmluv zemí, které se k nim dobrovolně zavázaly. Tyto úmluvy a jim podobná smluvní opatření představují pravidla a harmonogram řízení procesu a také stanovují instituce, které mají na starost implementaci dohod a respektování pravidel i časového postupu u všech ekonomik, kterých se úmluvy týkají. Vytváření smluv je výhodné z důvodu snadnějšího přístupu na trh ostatních zemí, dále usnadňují řešení případných obchodních sporů transparentním způsobem a ve spojení s dalšími zeměmi s podobnými názory, lze prosazovat své obchodní zájmy a zaujímat vlastní pozice k projednávaným záležitostem na mezinárodní úrovni (Fojtíková, 2009).

Hlavními úkoly obchodní politiky jsou zajištění proporcionality a vzájemnosti ekonomických vztahů se zahraničím, ovlivňování rozsahu exportu a importu zboží a služeb, teritoriální i komoditní struktury zahraničního obchodu a zakládání institucí pro rozvoj hospodářských vztahů se zahraničím. K úspěšnému splnění těchto úkolů stát používá velkou škálu obchodně politických nástrojů. Daná země uplatňuje aktivní nástroje obchodní politiky, jež zahrnují vztahy, do kterých stát vstupuje s vlastními vývozci a výrobci a pasivní nástroje

obchodní politiky, kde země pracuje se subjekty z dalších zemí. Charakter obchodní politiky je do značné míry udáván právě mírou působení těchto nástrojů.

Zahraničněobchodní politiky zemí, včetně jejich vzájemných vazeb a závislostí vytvářejí mezinárodní obchodní politiku. Ta je představována v rámci určitých mezinárodních obchodních organizací, kde má každá zúčastněná země své zastoupení. Zde je mezinárodní obchodní politika rozvíjena na pozadí stanovených principů obchodování, které jsou danými státy respektovány.

Obchodní politika spadá do státní regulace vnějších ekonomických vztahů. Politika každého státu se v základu pohybuje mezi dvěma principy a to mezi protekcionismem a liberalismem. Liberální politika je v souladu s opatřeními, jako je snižování cel a odstraňování netarifních opatření. Naopak protekcionismus je zastáván ochranářským přístupem, kde se prosazují obchodní bariéry vůči zahraniční konkurenci. Kromě toho rozdělujeme politiku ještě na obchodní politiku bilaterální a obchodní politiku multilaterální (Svatoš, 2009).

Zahraniční obchodní politika je stejně jako jakákoliv jiná politika obrazem celkové hospodářské situace země. V každé zemi je možné pozorovat základní tendence a směry, které zpravidla nebývají ovlivněny ani politickými změnami, k nimž dochází v souvislosti s volbami. Politické změny mohou vyvolat určité změny nebo pozměnění priorit, avšak na základní vytyčené směry nemají vliv. Pokud si země dovolí zásadní změny, riskuje tím problémy se svými stálými hospodářskými partnery, nemluvě o případných důsledcích na celkovou stabilitu země (Fojtíková, 2009).

„Zahraničněobchodní politika vychází nejen z celkové hospodářské politiky země, ale i ze zahraniční politiky (Svatoš, 2009, s. 29).“

V souvislosti se zahraničněobchodní politikou často narazíme na pojem **diskriminace**, což znamená stavění zahraničněobchodních bariér všeho druhu vůči určitým státům. Jde o nerovný přístup k různým zemím se stejným obchodovaným zbožím. Další pojem, hojně se vyskytující v zahraničněobchodní terminologii, spojený s poskytováním výhod obchodním partnerům, je **preference**. Pojem diskriminace a preference je vázán spíše na dvoustrannost, zatímco rysem mnohostrannosti je výhradně preference. Např. mnohostrannost omezená, která je spojena s integračními seskupeními, kde je smyslem členských zemí, navzájem

si vzájemný obchod ulehčovat a odstraňovat obchodní bariéry. Typickým příkladem takového seskupení je Světová obchodní organizace (WTO) (Svatoš, 2009).

2.3 Základní směry obchodní politiky

Podle Fojtíkové (2009) byla realizace zahraničního obchodu vždy spojena s řadou otázek typu: Proč spolu země obchodují?, Jaké z toho obchodu plynou výhody?, Co je příčinou obchodu? apod. Na tyto otázky se v průběhu let snažilo odpovědět mnoho ekonomů ve svých teoriích, na základě kterých byly vytvořeny dnes známé základní přístupy – liberalismus a protekcionismus. Všichni autoři prosazující jeden, nebo druhý směr podkládají své teorie velkým množstvím argumentů. Země po celém světě se přidávaly k jednomu nebo ke druhému typu obchodní politiky podle konkrétní situace ve světové ekonomice, stupně ekonomického rozvoje dané země a v neposlední řadě i podle závislosti na zahraničním obchodě, nicméně nikde ve světě se nevyskytl ani jeden směr obchodní politiky v čisté podobě. Dále se kvůli prohloubení mezinárodní dělby práce začal měnit i pohled na mezinárodní obchodní spolupráci. Mnoho států si uvědomilo, že je mnohem lepší více spolupracovat, než spolu soupeřit a tento fakt ovlivnil používání obchodních nástrojů v podobě postupného odstraňování obchodních bariér. V současné době většina vyspělých zemí uznává liberalizaci obchodu a vidí v ní nejúčinnější nástroj rozvoje regionů a států v dnešním globalizovaném světě. Naopak méně rozvinuté země mají z globalizační vlny přinášející silnou konkurenci obavy, a proto se snaží s vyspělými zeměmi vyjednat preferenční podmínky pro svůj obchod (Fojtíková, 2009).

2.3.1 Protekcionismus

Cílem protekcionismu je chránit domácí výrobce před zahraniční konkurencí, proto je tento termín odvozen od anglického slova *protect* (tzn. chránit). Stát v roli ochránce provádí intervenční opatření v podobě dovozních limitů nebo podpory exportu určitého zboží. V mezinárodním měřítku svobodného obchodu je protekcionismus vyjádřením všech zásahů státu k ochraně domácích výrobců před importem zboží z jiných států.

O formulaci teoretické koncepce protekcionismu se postarali ekonomové H. Carey a F. List v 19. století. Autoři uvedli teorii nahrazování dovozů, kde byl velice zdůrazněn argument nedospělého průmyslu, který je základem dnešního protekcionismu. Podle teorie protekcionismu, může daná ekonomika vstoupit do mezinárodního obchodu až v dobu,

kdy bude její průmysl „zralý“. Zralý, myšleno tak rozvinutý, že bude svým zbožím schopen konkurovat zahraničnímu zboží na trhu. Dokud se tak nestane, ekonomika je chráněna tzv. výchovnými cly, což jsou vysoká dovozní cla, zavedena k ochraně ekonomiky před zahraniční konkurencí. Protekcionisté byli zaměřeni na zranitelnost ekonomiky a důsledků, které z toho vyplývají. Vstup zahraničních výrobců na domácí trh zahrnuje ohrožení domácích firem, které nejsou schopny v dlouhém období vyrábět zboží, které není na trhu konkurenceschopné. Tato situace vyúsťuje v uzavírání podniků a rušení neefektivní výroby, což dále vede k propouštění pracovníků a růstu nezaměstnanosti. Takovýto stav je naprosto nepřijatelný neboť neúnosně zatěžuje státní rozpočet, vede ke vzniku sociálního napětí ve společnosti, poklesu životní úrovně v daném státě, ke kriminalitě a řadě dalších nežádoucích jevů. Taktéž nadměrná závislost na dovážených produktech působí jako argument proti volnému obchodu. Někteří zástupci protekcionismu si zdůvodňovali nutnost intervencí, jako zajištění národní bezpečnosti a ochranu nezralého odvětví. Mezi další zástěrky prosazování protekcionismu ve světovém obchodě patří patriotismus a antiglobalizační hnutí. Tvůrci této teorie předpokládali, že ochrana domácího trhu je pouze dočasná. Později byly jinými autory vytvořeny i další teorie jako např. teorie omezené transformační schopnosti, teorie periferní ekonomiky, teorie zbídačujícího růstu atd. (Fojtíková, 2009).

2.3.2 Liberalismus

Liberalismus je založen na otevření trhu jednotlivých ekonomik s cílem umožnit volný pohyb zboží a služeb neboli postupně odstraňovat překážky při obchodování. Tyto liberální kroky jsou uskutečňovány buď na národní úrovni prostřednictvím státu, nebo na mezinárodní úrovni, kde tuto roli hrají mezinárodní organizace. Cílem odstraňování bariér při vzájemném obchodování mezi státy je podporovat růst světového obchodu.

První přišla s teoretickým základem volného obchodu skupina liberálně laděných francouzských ekonomů zvaná fyziokraté. Tato skupina hlásala již v 18. století hospodářský liberalismus a volný obchod. Více však byla rozvinuta myšlenka volného obchodu až anglickými tvůrci klasické ekonomické teorie Adamem Smithem a Davidem Ricardem. První zmiňovaný prosazuje nezbytnost volného obchodu, protože umožňuje zapojit se do mezinárodní dělby práce. Přišel s teorií absolutních výhod, kde zdůrazňuje, že by se země měla zaměřit na výrobu těch produktů, které je schopna vyrábět s absolutně nejnižšími náklady v porovnání s ostatními ekonomikami. Ricardo však dokázal, že potenciál

mezinárodního obchodu je daleko větší. V jeho teorii komparativních výhod překonává Smithovu teorii v tom, že rozšiřuje platnost oboustranné výhody v mezinárodním obchodu i na případy, kdy daná země nemá absolutní výhodu u žádného zboží. „*Přestože teorie klasiků byly podrobeny kritice dalších autorů, jsou považovány za základní liberální koncepce zahraničního obchodu a argumenty současných zastánců liberalismu v mezinárodním obchodě (např. WTO) vycházejí právě z těchto teorií* (Fojtíková, 2009, s. 14).“

Liberálové tvrdí, že otevření trhu zvýší konkurenci mezi výrobci, což povede k užitku spotřebitelů, kteří budou mít na výběr větší výběr kvalitních výrobků za nižší ceny. Opatření v obchodních vztazích se třetími zeměmi působí v teorii liberalismu protiinflačně, a tedy zvyšují cenovou stabilitu, avšak zároveň v určitém období tato opatření vyžadují restrukturalizaci ekonomiky, což může vést k sociálnímu napětí ve společnosti. Kladným faktem je orientace na prosperující sektory ekonomiky a růst specializace, což zapříčiňuje pokles nákladů a růst exportu. Firmy jsou zaměřeny na výrobu a export těch výrobků, u kterých disponují největšími komparativními výhodami (Fojtíková, 2009).

2.4 Světová obchodní organizace (WTO)

WTO (*World Trade Organization* – Světová obchodní organizace) vznikla v roce 1994 a je mezinárodní institucí obchodního charakteru, která upravuje pravidla vzájemných obchodních vztahů mezi členskými státy. Pravidla činnosti WTO vychází z dojednaných dohod v rámci Uruguayského kola GATT (*General Agreement on Tariffs and Trade* – Všeobecná dohoda o clech a obchodu). Dozor nad dodržováním a naplňováním těchto dohod je prvořadým úkolem orgánů Světové obchodní organizace. Tyto dohody představují právní základ pro pravidla mezinárodního obchodu, jež členské státy musejí dodržovat. Dohoda GATT byla podepsána jako první mnohostranná obchodní dohoda, jež vyplynula z Protokolu o prozatímním provádění Všeobecné dohody o clech a obchodu, který byl sjednán roku 1947 v Ženevě. Hlavním úkolem dohody bylo prosazovat volný obchod a zároveň tato dohoda dočasně zastřešovala mnohostranný systém obchodování. Dohoda GATT se řídí třemi základními principy:

- „*mezinárodní obchod se má uskutečňovat bez diskriminací a tato zásada má být zajištěna klauzulí nejvyšších výhod v systému dovozních a vývozních cel a poplatků,*

- *Domácí průmysl může být chráněn výhradně celními sazbami, nikoli jinými obchodními opatřeními, dovozní kvóty je možno aplikovat jen ve zcela výjimečných případech,*
- *„Sporné otázky je třeba řešit konzultacemi mezi smluvními stranami (Fojtíková, 2009, s. 19).“*

Dle znění GATT byly všechny členské země dohody označeny za smluvní strany, které vystupovaly jako jednotný orgán způsobilý k přijímání rozhodnutí. Rozhodnutí byla schvalována na základě jednomyslnosti nebo kvalifikovanou, ale i prostou většinou. Při hlasování měla každá země jeden hlas bez ohledu na členské příspěvky, nicméně byla většina otázek řešena kompromisem, který vyhovoval všem zúčastněným. Členský příspěvek se odváděl ročně a jeho velikost se vypočítala na základě podílu jednotlivých smluvních stran na světovém obchodě. Závazky smluvních stran se dělily na závazky všeobecné a závazky specifické. Závazky všeobecné platily pro všechny členské země v oblasti všech druhů zboží a měly trvalý charakter. Naopak závazky specifické byly tvořeny samostatně pro každou smluvní stranu, týkaly se jen určité oblasti zboží a povětšinou byly sjednávány na 3 roky.

Za dobu působení GATT (1947-1994), bylo uskutečněno 8 celně politických konferencí, které byly později nazvány mnohostranná kola jednání. Cílem jednání na těchto konferencích bylo postupné odstranění tarifních a netarifních překážek obchodu. První kola jednání byla krátká a netrvala vesměs déle, než jeden rok, nicméně s přibývajícím počtem smluvních stran se jednání protahovala z důvodu různých názorů a postojů zúčastněných zemí, které komplikovaly cestu k dosažení konsenzu. Zejména postoje rozvojových zemí, kterých byla v GATT většina, se lišily od postojů zemí vyspělých, které zase měly větší podíl na světovém obchodě. Co se týče obsahu projednávání v jednotlivých kolech, tak prvních 5 kol bylo zaměřeno na snižování cel. Šesté kolo bylo spojeno s otázkami odstraňování celní ochrany a používání antidumpingové ochrany. Sedmé tzv. „Tokijské kolo“ se neslo ve znamení první rozsáhlé reformy, kde bylo dosaženo mnoha kompromisů v podobě snížení cel u průmyslových výrobků a podepsání nových dohod. Poslední a nejvýznamnějším kolem jednání GATT bylo kolo Uruguayské. Jednání se protáhla na dlouhých 8 let a výsledky tohoto kola byly shrnuty do dokumentu pojmenovaného „Závěrečný akt“. Dílčí závazky přijaté členskými státy zahrnovaly snižování cel, snižování objemu dovážených výrobků, na které bylo uvaleno clo nad 15%, podepsání Dohody o obchodu s informačními technologiemi, zvýšení celní vázanosti a dosažení tarifkace v zemědělství. Ačkoliv Všeobecná dohoda

o clech a obchodu značně přispěla ke snížení celních bariér, vznikly nové potřeby v podobě liberalizace obchodu se službami a zemědělskými výrobky, jež značně zaostávala za ostatními oblastmi. Dalším problémem byla také nízká účinnost mechanismu pro řešení sporů. Tyto a další faktory bylo nutné zahrnout do jednání. V této situaci již bylo zjevné, že problémy tohoto charakteru nebude možné řešit na úrovni mnohostranné dohody, ale bude třeba zajistit nový kvalitní institucionální základ. Na základě této situace byla v roce 1994 podepsána Dohoda o založení Světové obchodní organizace. Dohoda GATT nezanikla, ale stala se součástí mnohostranných obchodních dohod podepsaných v rámci WTO (Fojtíková, 2009). Činnost WTO začala v roce 1995 a jejím posláním je podpora rozvoje mnohostranného mezinárodního obchodního systému v rámci světové ekonomiky. Téměř 90% celosvětového obchodu je uskutečňováno členskými státy WTO. Světová obchodní organizace také řeší v případě nutnosti spory v rámci obchodních vztahů mezi státy. Hlavním cílem WTO je dosažení liberalizace mezinárodních obchodních vztahů, odstranění všech obchodních bariér a ostatních překážek ve světovém obchodě a vytvoření univerzálního mezinárodního právního systému, který by zajišťoval plnění přijatých principů a pravidel (Svatoš, 2009).

2.5 Nástroje obchodní politiky

K uskutečnění vytyčených cílů obchodní politiky využívají státy soustavu obchodně politických nástrojů a opatření. Z pohledu mezinárodního práva jsou tato opatření rozdělena na dvě skupiny, kterými jsou autonomní nástroje a smluvní nástroje obchodní politiky. V důsledku rychlého rozvoje mezinárodního obchodu klesá význam historicky starší skupiny – autonomních nástrojů. Naopak větší důraz se klade na nástroje smluvní v bilaterálních a multilaterálních formách (Fojtíková, 2009).

2.5.1 Autonomní nástroje obchodní politiky

Autonomní nástroje obchodní politiky jsou reprezentovány jednostrannými, autonomními opatřeními státu, přijatá z důvodu ochrany domácích firem před vnější konkurencí. Ochrana domácích firem spočívá v regulaci importu konkurenceschopnějšího zahraničního zboží nebo v podpoře exportu domácích výrobků. Nicméně dochází k postupnému omezování možností autonomních nástrojů obchodní politiky kvůli posilování vlivu smluvních nástrojů. Autonomní prostředky jsou rozděleny do dvou skupin na tarifní a netarifní nástroje (Fojtíková, 2009).

Tarifní nástroje obchodní politiky

Mezi tarifní nástroje patří cla, celní kvóty, celní stropy, daně, dávky a poplatky. Clo je peněžní částka, kterou vybere stát v souvislosti s importovaným zbožím. Cla byla zavedena již ve středověku, kde měla podobu mýtného, s rozvojem se poté měnila i podstata výběru cla. Ze začátku mělo clo funkci fiskální a bylo hlavním zdrojem příjmů, ale s rozvojem mezinárodní dělby práce a specializace začalo clo fungovat jako ochrana domácího trhu.

Známe clo v několika podobách jako clo vázané, aplikované nebo průměrné. *Clo vázané označuje úroveň cla, která byla vyjednána v rámci liberalizačních jednání. Aplikovaná celní sazba vyjadřuje takovou výši cla, které bylo skutečně uvaleno na zboží při jeho dovozu, resp. vývozu. Průměrná sazba cla vyjadřuje průměrnou úroveň celní ochrany určitého výrobku v rámci daného časového pásma nebo v rámci skupiny zboží, např. průmyslové zboží a zemědělské výrobky. Každý z těchto typů cel odráží rozdílnou konstrukci cla, a v konečné fázi i jeho výši* (Fojtíková, 2009, s. 25).“

Další dělení cla může být např. podle směru pohybu na clo dovozní, vývozní a tranzitní.

- a) **Clo dovozní** – je nejvýznamnějším obchodně politickým prostředkem, který je ve vyspělých zemích používán hlavně z ochranných důvodů.
- b) **Clo vývozní** – v dnešní době je používáno výjimečně. Může být zavedeno z důvodu finančních nebo ochranných. Má za cíl ztížit vývoz výrobků a tím podpořit domácí výrobu.
- c) **Clo tranzitní** – bylo původně zavedeno pro fiskální účely, nicméně s postupným rozvojem dopravy bylo zrušeno.

Mezi další tarifní nástroje patří celní kvóty, celní stropy, ale i daně a další poplatky. Celní kvóty a stropy fungují jako kombinace tarifního a netarifního opatření, které umožňuje dovážet statek na domácí trh za zvýhodněných celních podmínek v rámci předem dané kvóty. Jakmile je kvóta vyčerpána, statek může být dále do země dovážen, avšak s vyšší celní sazbou. V případě celního stropu může být zboží dováženo za zvýhodněných celních podmínek až do té doby, než zrušení celního stropu iniciuje nějaký subjekt tohoto státu. Daně a celní poplatky, poplatky statistické nebo poplatky za uskutečněné celní řízení byly používány většinou států do roku 1994. V roce 1995 vstoupila v platnost Dohoda o zřízení WTO, která ponechala jako základní tarifní nástroj k ochraně domácího trhu clo a ostatní formy poplatků byly zrušeny (Fojtíková, 2009).

Netarifní nástroje obchodní politiky

Za nejběžnější formu netarifních nástrojů považujeme množstevní omezení a dále opatření v oblasti fiskální politiky a devizového režimu nebo technických překážek.

Množstevní omezení stát praktikuje formou vyhlášení dovozních kvót, které po jejich vyčerpání zakazují import/export výrobku na daný trh. K dovážení/vyvážení v rámci stanovené kvóty si subjekt musí vyřídít licenci a to je spojeno se skládáním kaucí. Diplomatically zastřenou formou regulace jsou tzv. dohody o dobrovolném omezení vývozu známé také jako tzv. autolimitační dohody. Tyto prostředky využívají země s lepší vyjednávací pozicí, které donutí dovážející stát k „dobrovolnému“ omezení vývozu.

Opatření státu v oblasti fiskální politiky a devizového režimu obsahují devizové omezení a omezení transferu kapitálu, daňovou politiku, zavedení dovozních depozit, opatření v úvěrové oblasti a také různé formy subvencí v oblasti výroby nebo vývozu. Tímto dosáhneme snížení nákladů a posílení konkurenceschopnosti domácích výrobců a exportérů.

Technické překážky jsou problémem z důvodu zvyšování nákladů, růstu importních cen a poklesu konkurenceschopnosti dovážených výrobků. Navíc obstarání příslušných dokumentů pro zajištění importu daného výrobku na domácí trh je finančně a časově náročnou překážkou obchodu (Fojtíková, 2009).

2.5.2 Smluvní nástroje

Tyto nástroje obchodní politiky plní funkci regulace obchodu mezi dvěma nebo více státy, které jsou smlouvou vázány. Hlavní a také nejstarší formou smluvních nástrojů představuje mezinárodní smlouva. Mezinárodní smlouva tvoří prostředek zajišťující kulturní komunikaci mezi národy, které vedou vzájemný obchod. Hlavním zprostředkovatelem smluv je stát. Smlouvy se zpravidla dělí:

- podle počtu zúčastněných stran - smlouvy bilaterální (mezi dvěma státy) a smlouvy multilaterální (mezi více státy),
- podle možností omezení přístupu k nim – smlouvy otevřené (umožňují zapojení dalších států), smlouvy polootevřené (je možnost zapojení dalších států při splnění určitých podmínek), smlouvy uzavřené (není možnost zapojení dalších států),

- podle předmětu úpravy – rozlišuje smlouvy upravující obchodní spolupráci, ochranu vlastnických práv, transport, celní problematiku, zakládání mezinárodních organizací apod.

V dnešní době mezinárodní smlouva tvoří rámec, který zahrnuje vzájemná práva států, reguluje podmínky, za kterých se řídí obchod a také zaručuje dobrou orientaci v obchodních záležitostech na území zúčastněných států. Ve většině případů je platnost smlouvy dlouhodobá a je nastavena tak, že pokud se nezmění její podmínky, automaticky se prodlužuje. Smlouva může být vypovězena s šesti měsíční výpovědní lhůtou nebo domluvou v případě, že se obě zúčastněné strany domluví na smlouvě podobného typu. V případě války smlouvy automaticky nezanikají, ale pouze se pozastavuje jejich platnost. Obchodní smlouva může také nabýt podoby **mezistátní úmluvy**, která pokrývá velké spektrum činností od průmyslové kooperace přes dohody o vědecko-technické spolupráci až po smlouvy o ochraně investic. Smluvní nástroje krátkodobějšího a konkrétnějšího charakteru nazýváme **obchodní dohody**, které jsou propojeny s obchodními smlouvami a jsou zaměřeny na obchod s daným statkem. Uzavírají se podobně jako dlouhodobé smlouvy, avšak s kratší platností a v průběhu jsou doplňovány ročními protokoly. Nicméně rozdíly mezi obchodními smlouvami a dohodami v posledních letech mizí, v zásadě se v obou případech jedná o rámcová ujednání, která obsahují vzájemné podmínky obchodu smluvních stran.

Mezi další typy obchodních dohod řadíme **mezinárodní surovinové dohody**, jejichž úkolem je regulovat vztahy mezi zeměmi produkující zemědělské suroviny jako např. čaj, káva, obilí apod., anebo vymezovat vztahy mezi producenty a spotřebiteli tak, aby byla zajištěna dlouhodobá stabilita cen.

Další forma smluvních nástrojů je **platební dohoda**, která je sjednávána mezi zeměmi jako samostatná úmluva v případě, že úprava platebního styku není přímo součástí obchodní dohody. *„Předmětem platebních dohod je způsob vzájemného vyrovnání pohledávek a závazků vyplývajících z hospodářských vztahů jednotlivých zemí. Určuje se v nich zúčtovací měna, platební tituly, úročení apod. Platební dohody mohou být uzavírány ve volně směnitelných měnách nebo clearingově (Fojtíková, 2009, s. 34).“*

V rámci multilaterálních a bilaterálních smluv a dohod se setkáváme s jednotlivými typy obchodních režimů. Tyto režimy dělíme na:

- režim nejvyšších výhod – zahrnuje povinnost daného státu zacházet se subjekty z druhého státu stejně, jako by zacházel se subjekty kteréhokoliv jiného třetího státu. Jde o zajištění rovného nakládání s veškerým cizím zbožím, osobami či kapitálem bez rozdílu,
- národní režim – cílem je zrovnoprávnění cizích subjektů s domácími na trhu daného státu tzn., že staví zahraniční subjekt do postavení rovnocenného s domácími subjekty,
- reciproční režim – představuje přiznání stejných výhod navzájem pro zboží ze dvou států,
- preferenční režim – znamená, že jsou přiznány výhody druhému státu, ale ne ostatním státům. Používá se mezi státy, které jsou si politicky a ekonomicky blízké a snaží se naplnit vyšší integrační cíle (např. zóny volného obchodu).

Výhodou a společným znakem smluvních nástrojů je realizace obchodu za podmínek, které si konkrétní státy samy vytvoří. Uzavírání smluv je výhodné pro velké i malé ekonomiky, protože zajišťují větší transparentnost při obchodování, vymahatelnost závazků, stabilitu v obchodních vztazích a lepší predikci o budoucím vývoji (Fojtíková, 2009).

2.6 Shrnutí

Hlavním důvodem, proč spolu země obchodují, je růst bohatství dané ekonomiky. Roli hraje také fakt, že každá země disponuje jiným surovinovým bohatstvím a je tedy logická mezistátní výměna. Podle toho, jak moc se ekonomika země v tomto zahraničním obchodě angažuje, určujeme stupeň její otevřenosti. Jednou z metod výpočtu míry otevřenosti ekonomiky je zjištění podílu exportu na celkovém HDP. Čím vyšší je procento vyvezených statků, tím je míra otevřenosti ekonomiky vyšší. Žádná země ovšem nemá stejné podmínky ve vývozu a výrobě statků a proto staví na svých komparativních výhodách. Teorie komparativních výhod vyšla ze základu absolutní výhody Adama Smithe a rozvinul ji David Ricardo.

Svoje obchodní vztahy si každý stát reguluje svou zahraničněobchodní politikou, pomocí které stát dosahuje svých vytyčených obchodních cílů. Každá obchodní politika je zaměřena buď více protekcionisticky, kdy stát provádí rozsáhlejší intervence a chrání svou ekonomiku nebo více liberálně, kde je dáván větší prostor volnému obchodu. Obchodní politika je realizována pomocí nástrojů, které můžeme dále rozdělit na autonomní a smluvní

nástroje. Na světový obchod má také velký vliv Světová obchodní organizace, jejíž členové realizují 90 % veškerého obchodu na světě. Tato organizace upravuje obchodní vztahy mezi jejími členy a podporuje liberální obchodní systém.

3. Institucionální základ zahraničněobchodních vztahů ČR s Čínou

V této kapitole zdůrazníme roli zahraničního obchodu v ekonomikách ČR a Číny, porovnáme jejich míru otevřenosti a prozkoumáme přístupy zahraničněobchodních politik obou států. Přiblížíme si postavení ČR a Číny ve Světové obchodní organizaci a podíváme se, jakým způsobem jsou oba státy touto organizací ovlivňovány. Nakonec se budeme zabývat nástroji obchodní politiky těchto států a obchodními smlouvami mezi nimi.

3.1 Význam zahraničního obchodu pro českou ekonomiku

Vnější ekonomické vztahy jsou pro Českou republiku determinující. Česko vždy vystupovalo jako malá středoevropská země s relativně vyspělou ekonomikou a průmyslem. Hodnota zahraničního obchodu ČR zaznamenává stálý růst; od roku 1993 se téměř ztrojnásobila. Přitom hodnota obchodu s členskými zeměmi Evropské unie, jako našeho největšího obchodního partnera, vzrostla o 300 %. Výsledkem těchto skutečností je fakt, že od roku 2005 dosahovala ČR pravidelně aktivního salda obchodní bilance (Svatoš, 2009).

V současnosti českému zahraničnímu obchodu vévodí obchod se zpracovanými produkty s různě velkou přidanou hodnotou. Podíl těchto statků na celkovém exportu se pohybuje okolo 90 % a u importu činí přes 80 %. Podíl dalších dvou segmentů zahraničněobchodní směny (paliva a suroviny, zemědělské a potravinářské produkty) za zpracovanými produkty daleko zaostávají (Svatoš, 2009).

Česká republika se prezentuje jako malá otevřená ekonomika, kde k největšímu nárůstu míry otevřenosti dochází po vstupu do EU. Od roku 1993 dochází k postupnému narůstání míry otevřenosti české ekonomiky a to z důvodu růstu celkového obratu zahraničního obchodu (Fojtíková, 2009). Transformace ekonomiky ČR na tržní ekonomiku sebou přinesla pozitivní dopad na zahraniční obchod. Tehdy Československá a poté Česká ekonomika prošla v letech 1991–1994 obdobím důležitých systémových změn týkajících se vlastnických vztahů a regulace hospodářství, které přeměňovaly centrálně řízenou ekonomiku na tržní hospodářství, což se odrazilo i u oblasti zahraničního obchodu. Míra otevřenosti ČR se během první dekády o mnoho zvýšila a nejprudší nárůst byl zaznamenán v období 1997–2000, kdy se česká ekonomika vyrovnala rozměrově podobným zemím EU (Strýčková, 2006). V transformačním období se na rostoucí míře otevřenosti podílel zejména

dovoz, nicméně po vstupu do EU dosahuje podíl exportu na HDP vyšších hodnot, než podíl importu na HDP, což vypovídá o růstu konkurenceschopnosti České republiky na zahraničních trzích (Fojtíková, 2009).

Tab. č. 3-1: Míra otevřenosti ekonomiky ČR v období 2004–2012 (v mil. EUR a v %)

	Export zboží a služeb	HDP	Míra otevřenosti v %
2004	55 460	91 849,5	60,38
2005	62 785	104 628,8	60,01
2006	75 604	118 290,8	63,91
2007	89 382	137 908,6	64,81
2008	99 809	154 269,7	64,70
2009	80 983	142 197,0	56,95
2010	100 311	149 932,0	66,90
2011	117 054	155 486,0	75,28
2012	121 863	152 925,6	79,69

Zdroj: Eurostat, 2014, vlastní výpočty

Data vyobrazená v tabulce č. 3-1 potvrzují fakt, že Česká republika je velmi otevřená ekonomika a v průběhu let se otevřenost stále zvyšuje. Je možné pozorovat i výkyv otevřenosti v roce 2009, což mohl být jeden z důsledků světové ekonomické krize.

Pro správné realizování zahraničněobchodní politiky je třeba vycházet z komparativních výhod, kterými daná země disponuje. V případě ČR lze komparativní výhody pozorovat ve výhodné geografické poloze pro obchod, rozmanité přírodní struktuře (nížiny, hory, řeky, rybníky, lesy), bohatém výskytu minerálních pramenů a kulturních památek vedoucím k rozvoji lázeňství a cestovního ruchu. Dalšími komparativními výhodami je relativně kvalifikovaná pracovní síla a relativně vysoká vzdělanost obyvatelstva. Naopak za nevýhody lze považovat malou geografickou rozlohu, což souvisí s nedostatečnými surovinovými zdroji. Dále podmínky mírného podnebného pásu mohou působit jako limitující v oblasti zemědělské produkce, nízký počet obyvatel omezující velikost pracovní síly a také domácí poptávky a v neposlední řadě patří mezi nevýhody ekologické znečištění a nižší konkurenceschopnost výrobků (Fojtíková, 2009).

3.2 Význam zahraničního obchodu pro čínskou ekonomiku

Zapojení Číny do mezinárodního obchodu představuje významný prvek v jejím rozvoji a právě uplatňování daných komparativních výhod má zásadní vliv na její ekonomický růst.

Prostřednictvím zahraničního obchodu Čína urychlila svůj rozvoj, získala výhody ze vzájemných obchodních vztahů, dochází k efektivnějšímu využívání přírodních zdrojů, práce a kapitálu. Vstupem do WTO si rozšířila přístup na zahraniční trhy dalších téměř 160 zemí z celého světa. Dlouhodobě je očividný velký nárůst importu a exportu a jejich diverzifikace, jako i racionalizace. Rozhodujícím faktorem celého procesu zařazení Číny mezi světové obchodní velmoci byl vstup zahraničních investorů a správné pochopení hospodářské situace země tehdejšími politickými vedeními. Fakt, že země začala svoji ekonomiku rychle liberalizovat, vyústil v pozitivní makroekonomický efekt, který byl v období přetrvávajících mezinárodních problémů, vyvolaných ropnými šoky důležitým i politickým signálem celému světu.

Čínský vývoz rostl každoročně od roku 1990 v průměru dvojciferným tempem. Do záporné hodnoty se dostal až v roce 2009, kdy poklesl z důvodu prudkého snížení mezinárodní poptávky. Na situaci vyvolanou finanční krizí se čínská administrativa rychle adaptovala. Jednak tím, že se začal rychle měnit profil exportu a dynamicky narůstal podíl výrobků s vysokou mírou přidané hodnoty a také tím, že byla přijata závažná opatření na podporu domácí poptávky. I přesto, že byl zaznamenán výrazný propad exportu, tak se Čína už v roce 2010 stala největším světovým exportérem (Baláž, 2012).

Význam Číny ve světovém obchodě bude stále stoupat. Čínský průměrný růst HDP za posledních 10 let činil přibližně 10%, což je nejvíce ze všech zemí BRICS¹. Působící faktory, jako vysoká míra úspor a nízký příjem na obyvatele společně s úspěšnou rozvojovou strategií orientovanou na export a podporou velkých investic do infrastruktury a vzdělání, budou mít za důsledek pokračování silného hospodářského rozvoje Číny. Navíc se má Čína podle odhadů stát brzy (kolem roku 2030) největší ekonomikou světa. Podle předpovědi Alberta Keidela má čínská ekonomika dvojnásobně přerůst ekonomiku USA (Markus Jaeger, 2009).

Otevřenost čínské ekonomiky a finančního trhu bude vytvářet nové podněty, aby se Čína více zapojovala při diskuzích o současných ekonomických a finančních otázkách, což také povede ke zvýšení důležitosti čínských zájmů. V otevřenosti obchodu je Čína ze všech zemí BRICS nejvíce integrovaným hospodářstvím a její obchod tvoří 2/3 čínského HDP. Závislost čínského růstu na exportu stále roste, nicméně země bude stále více závislá

¹ BRICS je akronym představující uskupení rychle se rozvíjejících ekonomik Brazílie, Ruska, Indie, Číny a Jižní Afriky.

na dovozu surovin. Čína se bude muset potýkat s nevyhnutelnými výzvami, jako např. ochrana životního prostředí a tlaky v mezinárodním obchodě, nicméně v dalších dvaceti letech zůstane růstovou hvězdou (Markus Jaeger, 2009).

V následující tabulce č. 3-2 je zobrazena míra otevřenosti čínské ekonomiky, která je nižší než míra otevřenosti ekonomiky ČR, nicméně objem exportu a HDP je nesrovnatelný, kvůli velikostem obou ekonomik. Čína se po vstupu do WTO snaží svou ekonomiku světa otevřít čím dál více a podpořit tak svůj zahraniční obchod.

Tab. č. 3-2: Míra otevřenosti ekonomiky Číny v období 2004–2012 (v mil. USD a v %)

	Export zboží a služeb	HDP	Míra otevřenosti v %
2004	655 827	1 930 000	33,98
2005	836 888	2 260 000	37,03
2006	1 061 680	2 710 000	39,18
2007	1 342 210	3 490 000	38,46
2008	1 428 500	4 520 000	31,60
2009	1 201 700	4 990 000	24,08
2010	1 577 930	5 930 000	26,61
2011	1 898 600	7 320 000	25,94
2012	2 048 930	8 230 000	24,90

Zdroj: MOFCOM, Businessinfo, Tradingeconomics, 2013, vlastní výpočty

Hlavní komparativní výhoda Číny je spatřována v masivní a levné pracovní síle. Čínská dominantní role v exportu produktů spočívá hlavně v hojné pracovní síle a relativně vysoké schopnosti výroby. Lu Zheng, ředitel Institutu průmyslové ekonomiky spadající pod Čínskou akademii sociálních věd tvrdí, že tato komparativní výhoda levných a vzdělaných pracovníků hrála obrovskou roli v čínském ekonomickém růstu a měla by dle odhadů přetrvávat ještě minimálně dvě desetiletí (Chinaglobaltrade.com, 2012). Atraktivita Číny z pohledu přesunutí výroby, kvůli nižším nákladům nevychází pouze z levné pracovní síly, politické stability a její proexportní politiky. Velkou roli hraje také geografická poloha, kvůli blízkosti k jihoasijskému trhu a dodavatelům. Dále firmy z východu používají Čínu jako prostředníka při exportu na západ a naopak podnikatelé ze západu využívají Čínu při exportu na východ (WTO, 2011).

3.3 Zahraničněobchodní politika ČR před a po vstupu do EU

Cílem zahraničněobchodní politiky ČR je prosazovat české ekonomické zájmy za hranicemi státu a otevírat nové možnosti pro české firmy a organizace. V současné době systém institucí vytvářející schéma podpůrných (hlavně proexportních, ale i proimportních) institucí, má za úkol pomáhat domácím firmám na zahraničních trzích. V České republice tuto funkci zastává především ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), které spolu s ministerstvem zahraničních věcí (MZV) tvoří hlavní koordinační orgán zahraničněobchodní politiky. „Dále MPO spolupracuje v oblasti ekonomické diplomacie především s ministerstvem zemědělství (MZe) v oblasti Společné zemědělské politiky EU, dále ministerstvem financí (MF) v oblasti mezinárodní finanční a devizové směny a ministerstvem místního rozvoje (MMR) v oblasti získávání zahraničních podpůrných projektů (Svatoš, 2009, s. 109).“ Ministerstvo průmyslu a obchodu navíc úzce spolupracuje s dalšími institucemi na podporu exportu a to jsou zejména:

- Agentura na podporu obchodu – Czech Trade,
- Česká exportní banka – ČEB,
- Exportní garanční a pojišťovací společnost – EGAP,
- Agentura na podporu investic – CzechInvest.

Objevily se úvahy o sloučení některých institucí na podporu zahraničního podnikání, např. Czech Trade a CzechInvest po vzoru dalších zemí EU, nicméně tomu mimo jiné brání zákony, pod kterými tyto instituce byly založeny (Svatoš, 2009).

Po vstupu České republiky do EU v roce 2004 byla převzata koncepce Společné obchodní politiky, což také znamenalo získání nových možností aktivně prosazovat své zájmy v obchodní oblasti. Jak uvádí Fojtíková (2009), ústřední orgán státní správy v obchodních záležitostech vykonávající svou činnost v souladu s *aquis communautaire*, je stále ministerstvo průmyslu a obchodu a jeho oblast působení je následující:

- koordinace zahraničněobchodní politiky ČR ve vztahu k jednotlivým zemím,
- zabezpečení sjednávání bilaterálních a multilaterálních obchodních a ekonomických smluv,

- realizace obchodní kooperace s ES, ESVO, WTO a dalšími mezinárodními institucemi a integračními seskupeními,
- řízení a zastávání činnosti spojené s uplatňováním licenčního režimu v oblasti hospodářských styků s dalšími státy,
- posuzování dovozu dumpingových výrobků a přijímání opatření na ochranu proti dovozu těchto výrobků,
- řízení puncovníctví.

I když jsou kompetence MPO limitovány, stále je nelze označit za zanedbatelné. Zástupci MPO se pravidelně zúčastňují jednání pracovních orgánů EU. Jejich úkol spočívá ve sledování daných jednání pracovních orgánů EU a následně dle schválených instrukcí prezentují výsledné pozice České republiky k projednávaným tématům. Pro úspěšné prosazení českých zájmů, hlavně v případě, kdy se neshodují s předloženým návrhem Evropské komise, je jasná představa, podložená pádnými argumenty o tom, jakých cílů by ČR ve společné obchodní politice chtěla dosáhnout. Z tohoto důvodu v roce 2006 ministerstvo průmyslu a obchodu vypracovalo tzv. Strategii prosazování obchodně ekonomických zájmů ČR v EU – obchod a konkurenceschopnost, jejíž cílem je zaměřit se při jednáních na oblasti, které povedou ke zlepšení konkurenceschopnosti českých firem ve světě. Česká republika v rámci EU zaujímá liberální stanovisko vůči odstraňování obchodních bariér a je zásadně proti opatřením, která by mohla poškodit volný obchod.

Podle Fojtíkové (2009), vstup České republiky do Evropské unie znamenal, že pod pravidla Společné obchodní politiky spadla pětina zahraničněobchodního obrátu Česka, protože volná výměna zboží s členskými státy EU tvoří skoro 80 % obrátu zahraničního obchodu ČR. Důležité změny v zahraničněobchodní politice České republiky se dotkly především:

- *„přenesení části zákonodárné iniciativy vlády na Evropskou komisi a zákonodárné rozhodovací pravomoci z parlamentu na Radu EU a Evropský parlament,*
- *převzetí a provádění komunitárních obchodně politických právních předpisů a ukončení platnosti všech relevantních národních právních předpisů,*

- *přistoupení k mezinárodním smlouvám uzavřeným EU s třetími zeměmi a ukončení aplikace smluv s EU a jakýchkoli dalších mezinárodních smluv s třetími státy, které se neslučovaly s členstvím v EU (Fojtíková, 2009, s. 148).“*

3.4 Zahraničněobchodní politika Číny

Od roku 2001, kdy se Čína připojila k WTO síla čínské ekonomiky roste a přitahuje stále více zahraničních investic. Jak přesně přijetí do Světové obchodní organizace přispělo k probíhajícímu čínskému růstu ekonomiky, je předmětem velkých debat, nicméně je jasné, že po vstupu do WTO dostaly čínské reformy a otevřenost čínské ekonomiky nový rozměr. Nejjasnějším znakem průmyslových reforem a otevření čínské ekonomiky jsou provedené změny v zahraničněobchodní politice Číny. Mezi požadavky, jež čínská vláda naplnila v jejím prvním roce působení ve WTO, patří snížení cel, otevření většiny průmyslových odvětví zahraniční konkurenci, upravení nebo odstranění starých zahraničněobchodních zákonů a omezení a vydání nových zákonů, které budou v souladu s pravidly a nařízeními WTO. Změny, které byly uskutečněny k naplnění těchto závazků, nejsou jen povrchní politické úpravy, ale jsou permanentními reformami čínského obchodního režimu. Jak spolupráce s okolním světem roste, obchodní politika Číny poutá pozornost rostoucí škály zájmových skupin a světové mocnosti se snaží podílet na utváření čínské obchodní politiky (Institute of American studies – Chinese academy of social science, 2004).

Průměrná sazba cla klesla přibližně ze 40 % v roce 1985 pod 10 % v dnešní době. Cla tvořila pouze 2.5 % celkového daňového příjmu v roce 2009. Všechna čínská cla jsou již velice blízko úrovni, ke které se Čína při přijímání do Světové obchodní organizace zavázala. Obchodní liberalizace také omezila netarifní obchodní překážky na přibližně 5 %, většina licencí a cenových kontrol byla odstraněna a také zde působí velká kontrola nad státními zakázkami. Importní kvóty byly eliminovány v roce 2005 a Čína souhlasila se zrušením všech exportních dotací, včetně těch v zemědělství, jako součást požadavků WTO (ECIPE, 2011).

Když Čína přistoupila k WTO, považovala se za „příjemce ceny“ ve světovém obchodním systému, vystupovala spíše jako malá až středně velká otevřená ekonomika, která se může pouze přizpůsobit světovému obchodu. Nicméně silné požadavky WTO byly cestou k úspěchu. Nyní je Čína brána jako silná ekonomika, řadící se k velké trojce (společně s EU a USA), která může ovlivnit mezinárodní obchodní ceny. Nicméně tato rychlá a rozsáhlá transformace činí Číně očividné problémy s vystupováním v mezinárodním obchodě na pozici

lídra. Toto může způsobovat nepříjemnosti při jednání s obchodními partnery a vytvářet nejistotu a nestabilitu (ECIPE, 2011).

Do konce roku 2010 byly všechny závazky vůči WTO splněny a čínské úsilí je uznáváno většinou členů WTO. Čínská vláda od WTO obdržela 3 posudky čínské obchodní politiky v roce 2006, 2008 a 2010. Základní principy WTO jako nediskriminace, transparentnost a spravedlivá hospodářská soutěž byly zahrnuty do čínského zákona. Zároveň bylo u čínského obyvatelstva dosaženo hlubšího pochopení pro orientaci na trhu, otevření ekonomiky, spravedlivou hospodářskou soutěž, duševní vlastnictví a pravidla zákona, které vedou k podpoře dalšího otevření ekonomiky a zefektivnění zahraničního obchodu Číny (China Embassy, 2011).

3.5 Postavení ČR a Číny ve WTO

Česko patřilo mezi zakládající státy GATT a nikdy od ní neodstoupilo, nicméně působení našeho státu bylo narušeno rozdělením Československé federativní republiky. V roce 1993 po rozdělení na 2 státy (Česko a Slovensko), se obě země opět připojily ke GATT za použití metody dočasné aplikace Všeobecné dohody, což znamenalo pro oba státy, že i po rozdělení byla Všeobecná dohoda uplatňována stejně, jako kdyby oba státy již byly smluvními stranami této dohody, tudíž se obě země mohly podílet na všech činnostech již od 1. ledna 1993. Tato dočasnost skončila až podepsáním protokolu o přístupu 16. března 1993, kdy Česko nabylo plné účasti v GATT.

ČR je jedním ze zakládajících států WTO, jejíž dohody a jednání fungují jako základní rámec, ve kterém Česko realizuje svou obchodní politiku i po vstupu do EU, kdy se změnilo postavení ČR v rámci WTO. Česká republika je stále členem WTO, nicméně už nevystupuje samostatně, ale spadá pod zásady Společné obchodní politiky EU. Z hlediska zásad WTO je EU považována za celní unii. Evropská unie je ve WTO zastupována Evropskou komisí a její mandát je schvalován Radou pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy (Fojtíková, 2009).

V roce 1948 byla Čína jednou z 23 zemí, které podepsaly Všeobecnou dohodu o clech a obchodu – GATT. Ale už o rok později v roce 1949 Čína od této smlouvy odstoupila. Až o 40 let později si uvědomila, co tímto odchodem ztratila. Ještě v roce 1986 čínská vláda opětovně předložila žádost o vstup do GATT a ten se setkal s plnou podporou světových velmocí. Čínská vláda usilovala o vstup do WTO v roce 1995 a to z více důvodů. Jedním z nich bylo odstranění jednostranných restrikcí na rychle rostoucí čínský export

a získání lepší vyjednávací pozice při urovnávání mezinárodních obchodních sporů na půdě této organizace. Navíc čínská ekonomická síla rostla a vstupem do WTO mohla být definitivně potvrzena i její pozice ve světovém hospodářství. Čína jako členský stát WTO tak mohla mít přímý vliv na tvorbu pravidel mezinárodního obchodu a mohla těžit z nových podmínek obchodování i z vnitřního procesu liberalizace. Získala tak přístup na nové trhy všech 150 členů s garancí svobodného pohybu zboží a služeb (Baláž, 2012).

Před vstupem do WTO byla Čína nucena přijmout určité podmínky a reformovat svoji monetární, fiskální a cenovou politiku. Změnil se její přístup k mezinárodnímu platebnímu styku, tvorbě měnových kurzů a devizové politiky. Výsledkem bilaterálních a multilaterálních jednání na půdě WTO bylo, že Čína souhlasila s převzetím závazků vytvoření předvídatelného prostředí pro zahraniční investice a obchod, tak jako jeho liberalizace a potvrdila snahu o integraci do světového hospodářství. Jak uvádí Baláž (2012), závazky přijaté Čínou obsahovala tato ustanovení:

- V průběhu tří let od vstupu do WTO všechny podniky budou mít právo vyvážet a dovážet všechny druhy zboží a obchodovat s nimi v rámci celního území s minimálními překážkami v obchodu.
- Čína zamezí duálnímu oceňování zboží a rozdílnému zacházení se zbožím, které bylo vyrobené pro čínský trh a se zbožím určeným pro export.
- Čína nebude diskriminovat žádný z členských států WTO. Se všemi zahraničními právníky a fyzickými osobami, které nejsou zaregistrované v Číně a nevykonávají tam svou podnikatelskou činnost, musí být zacházeno stejně, jako s domácími čínskými právníky a fyzickými osobami.
- Čína nebude zavádět nové a ani udržovat staré subvence pro zemědělské produkty.
- Cenová regulace nebude využívána s cílem poskytování ochrany domácímu průmyslu nebo poskytovatelům služeb.
- Schválením nové legislativy a upravením čínských zákonů, které budou v souladu s dohodou WTO, budou realizované závazky plynoucí z dohody WTO zachyceny v jednotném a efektivním modelu.

3.6 Nástroje obchodní politiky v ČR

Po vstupu ČR do EU a přijetí Společné obchodní politiky se logicky řídíme také jejími nástroji. Nástroje Společné obchodní politiky EU mají za úkol zajistit své cíle v zahraničněobchodní oblasti. Při realizaci Společné obchodní politiky jsou využívány, jak autonomní, tak i smluvní nástroje.

Mezi nejvíce používané autonomní tarifní opatření patří celní sazebník, celní kvóty a celní stropy. V Celním sazebníku Společenství jsou jasně vytyčeny výše cel a popisy zboží, ke kterému cla patří. V Evropské unii představuje clo nejčastěji používaný autonomní nástroj. Tyto cla můžeme dělit dle různých hledisek, např. podle účelu, směru pohybu nebo metody výpočtu. Co se týče směru pohybu, tak v EU jsou používána pouze cla importní a to v souladu smlouvami uzavřenými se třetími zeměmi. Z pohledu výpočtu dělíme cla na hodnotové clo, specifické clo, kombinované clo (vytvořené spojením hodnotového a specifického cla), smíšené clo a variabilní clo. Sazby cla uvedené v celním sazebníku jsou jednotné a závazné pro všechny státy Evropské unie, nicméně je jejich výše rozdílná u jednotlivých výrobků a také v závislosti na původu dovozu výrobků. Účel tarifní ochrany spočívá v zajištění určité ochrany domácích výrobců a také tvoří určitou část státního rozpočtu i rozpočtu EU, kde členské státy odvádějí 75 % příjmů z cel. Dalším tarifním nástrojem uplatňovaným ve Společné obchodní politice jsou celní kvóty. Tyto kvóty tvoří množství zboží propuštěné na území státu za sníženou celní sazbu. Požíváme dva typy celních kvót:

- smluvní celní kvóty, které se čerpají produkty dováženými ze všech nečlenských států EU,
- preferenční celní kvóty, které jsou čerpány dovezenými produkty s původem země, na kterou se kvóta vztahuje.

Mimo celní kvóty jsou v ČR vyhlášeny také celní stropy. Tyto stropy představují množství zboží, které může být v daném období propuštěno na území státu do volného oběhu za zvýhodněnou celní sazbu. Rozdíl od celních kvót spočívá v tom, že sníženou celní sazbu je možno uplatňovat i po překročení daného množství, až do doby, než některá členská země EU nevyzve Evropskou komisi k ukončení uplatnění snížené celní sazby. Kromě tarifních nástrojů jsou využívány i netarifní nástroje, za které lze považovat např. množstevní omezení

a vydávání licencí, technické překážky obchodu, sanitární opatření, vládní zakázky, opatření zaměřena přímo proti exportu apod. (Fojtíková, 2009).

Česká republika jako členská země EU upevňuje své obchodní vztahy s ostatními státy zejména na bázi smluvních nástrojů. Hlavním nástrojem je mezinárodní obchodní smlouva, která zajišťuje stabilitu a předvídatelnost v obchodních vztazích, ale i vymahatelnost přijatých závazků. Tyto smlouvy jsou uzavírány s jednotlivými státy nebo skupinami států (bilaterální nebo regionální dohody), popřípadě jsou podepisovány v rámci mnohostranných jednání ve WTO. Výsledkem těchto jednání na konferencích WTO jsou mnohostranné obchodní smlouvy, které jsou vyjednávány za celou EU Evropskou komisí. V poslední době byl zaznamenán spíše nárůst regionálních obchodních dohod, než mnohostranných obchodních závazků, což je způsobeno složitostí projednávaných otázek a neschopnosti dojednat kompromisní řešení. Mezi regionální dohody EU patří např. Dohoda o zóně volného obchodu s Makedonií, Dohoda o zóně volného obchodu s Egyptem, Dohoda o zóně volného obchodu s Alžírskem, Asociační dohoda mezi s Chile, Dohoda o celní unii se San Marinem, Dohoda o celní unii s Tureckem a Prozatímní dohoda o ekonomickém partnerství s Kamerunem.

Přístup k jednotlivým zemím se značně liší a to je dáno různou úrovní poskytovaných preferencí. Tyto preference se promítají v poskytování preferenčního cla a jeho snížení, preferenční celní kvóty nebo sezónní preferenční kvóty (v případě zemědělských výrobků). Preference mohou být poskytovány buď jednostranně výhodným způsobem, nebo oboustranně výhodným způsobem. Za rozdílnými preferenčními vztahy stojí ekonomické, historické a geopolitické pozadí. Existují skupiny států, vůči kterým jsou uplatňovány jednostranné preference, nicméně většina smluvních vztahů EU je založena na oboustranných preferencích. Tyto smlouvy také zahrnují souznění technických požadavků, ochrany duševního vlastnictví, investic, obchodních obranných nástrojů a mechanismu řešení sporů (Fojtíková, 2009).

Nejnižší úroveň preferencí je založena na obchodě na základě doložky nejvyšších výhod. Česká republika si zajistila tzv. doložku nejvyšších výhod přijetím závazných pravidel spojených s obchodem v rámci obchodních dohod WTO a GATT. Tato doložka stanovuje režim pouze pro bilaterální obchod se zbožím, které pochází z jednoho ze smluvních států podle nepreferenčních pravidel původu. Operování podle doložky nejvyšších výhod souvisí s poskytnutím liberálního přístupu ke zboží hlavně na hranici, tzn. při jeho importu, exportu nebo tranzitu. „*Při existenci bilaterální smlouvy založené na doložce nejvyšších výhod*

má český exportér právo domáhat se toho, aby na dovoz českých výrobků do příslušného teritoria byla uplatněna pouze taková tarifní a netarifní opatření, která jsou uplatňována na výrobky z jakékoli třetí země do EU (Svatoš, 2009, s. 132). “Všechny bilaterální smlouvy ČR musí nyní splňovat normy společné obchodní politiky EU. ČR již nevyužívá bilaterální nástroje obchodní politiky jako např. obchodní dohody, preferenční dohody nebo protokoly o výměně zboží apod., nicméně nám nic nebrání v uzavírání dohod o strategickém partnerství, dohod o ekonomické spolupráci nebo třeba dohod o vědeckotechnické spolupráci (Svatoš, 2009).

3.7 Nástroje obchodní politiky v Číně

V rámci autonomních nástrojů obchodní politiky Číny, jsou používána hlavně importní, ale i některá exportní cla. Exportní cla jsou uvalena pouze na několik surovinových produktů a polotovarů vyrobených v Číně. V roce 2013 Čína pokračovala ve vybírání dočasných cel z exportu uhlí, ropy, chemických hnojiv a kovových slitin k zakonzervování těchto surovin. Mezi čínská importní cla patří hlavně preferenční clo (*Most-favoured Nation Duty Rates*) na základě doložky nejvyšších výhod, které je uplatněno mezi všemi členskými státy WTO a státy, které mají dojednanou bilaterální smlouvu s Čínou. Toto clo je mnohem nižší, než všeobecná cla uplatňována vůči ostatním státům, na které se tato snížená sazba nevztahuje. Dále konvenční clo, jež je aplikováno na státy, které mají s Čínou uzavřené regionální obchodní dohody. Jedná se např. o členské státy ASEAN, o Nový Zéland, Čile nebo Pákistán. Dalším clem je speciální preferenční clo (*Special Preferential Duty Rates*), které se vztahuje na zboží ze států s obchodními smlouvami zajišťujícími tuto celní sazbu, která je ještě nižší, než ta u preferenčních a konvenčních cel. Speciální preferenční cla jsou nastavena hlavně pro nejméně vyspělé státy světa jako např. Etiopie, aby měly snadnější přístup na čínský trh. Důležitým clem jsou také cla v rámci celních kvót, jež představují upravenou sazbu pro zboží spadající pod celní kvóty. Mezi poslední řadíme clo dočasné, všeobecné clo a ostatní cla. Dočasné clo vláda nastavuje na určité komodity po určitý čas a tím si buď podporuje, nebo omezuje import daných statků. Všeobecná cla jsou uvalena na import ze států, které nemají s Čínou žádnou obchodní smluvní úpravu. Mezi ostatní cla spadají např. antidumpingová a antisubvenční opatření (China-briefing.com, 2013).

Čína je stále více aktivní na poli regionálních obchodních smluv od přijetí do WTO v roce 2001. Tyto dohody nejsou sestavovány podle jednotné šablony, jak je tomu například v EU, ale značně se mezi sebou liší a snaží se částečně přizpůsobit prioritním dohodám

daného obchodního partnera. V dnešní době má Čína 12 uzavřených smluv, o 6 smlouvách vyjednává a o 4 dalších se uvažuje. Mezi těchto 12 států patří členské země ASEAN, Chile, Pákistán, Nový Zéland, Singapur, Peru, Hongkong, Macao, Tchaj-wan, Kostarika, Island a Švýcarsko. Uzavřené smlouvy jsou především s menšími zeměmi, se kterými bylo jednodušší vyjednat podmínky obchodu a smlouvy, o kterých se jedná, jsou s většími ekonomikami, které jsou pro Čínu více důležité a mezi které patří např. dohoda o volném obchodě s USA, bilaterální dohoda s Indií a multilaterální dohoda s Japonskem a Koreou. Čína není jedinou zemí, která se snaží o vytvoření sítě bilaterálních dohod, ale více než jiné větší ekonomiky touto cestou usiluje o zvětšení exportních možností.

Čína jasně vidí regionální i bilaterální dohody, jako klíčový element integrace do globální světové ekonomiky a jako faktor rozšiřující její obchodní strategii. V současnosti jsou tyto smlouvy zaměřeny hlavně na asijské státy do určité míry na oblast Pacifiku. Základní myšlenkou je použít regionální obchodní smlouvy jako nástroj k většímu otevření čínské ekonomiky okolnímu světu a k urychlení vnitrostátních reforem. Tyto smlouvy jsou brány jako posilující faktor ekonomické spolupráce s ostatními ekonomikami světa, stejně jako obohacení multilaterálního obchodního systému WTO (National bureau of economic research, 2014).

Jedním z dalších důvodů proč se Čína snaží vyjednávat regionální obchodní dohody je využití mezinárodní disciplíny k udržení a podpory domácích reforem, včetně reforem týkajících se velkých podniků, státních firem, finančního sektoru apod. Dalším očekávaným přínosem je zvýšená konkurence ze zahraničí, která by měla fungovat jako podnět k větší efektivitě produkce domácích výrobců. Tento faktor byl brán jako klíčový pro obchodní politiku, když se Čína rozhodovala pro vstup do WTO v roce 2001 a stále působí jako základní element pro strategii tvoření regionálních obchodních smluv Číny. Z výčtu důležitých uzavřených čínských regionálních obchodních smluv můžeme uvést zejména tyto:

- **Dohoda o volném obchodu ASEAN – Čína.** Počáteční rámec této dohody byl odsouhlasen a podepsán 2. prosince 2002 a jedná se o třetí největší dohodu z hlediska nominálního HDP a o největší dohodu z hlediska populace.
- **Dohoda o volném obchodu Čína – Švýcarsko.** Čína a Švýcarsko podepsali dohodu o volném obchodu 6. července 2013 a jsou na dobré cestě ke značnému snížení celních povinností mezi oběma státy v roce 2014.

- **Dohoda o volném obchodu Čína – Nový Zéland.** Dohoda o volném obchodu mezi Čínou a Novým Zélandem je první, kterou Čína podepsala s vyspělou zemí. Podepsána byla 7. dubna 2008 a vešla v platnost 1. října 2008.

Mezi důležité obchodní smlouvy ve fázi vyjednávání patří:

- **Dohoda o volném obchodu Čína – Austrálie.** Čína a Austrálie začaly vyjednávat v roce 2005, nyní zbývá vyjednat posledních pár detailů. Existuje velká naděje na dokončení jednání v roce 2014.
- **Dohoda o volném obchodu Čína – Japonsko – Jižní Korea.** O dohodě o volném obchodu mezi těmito třemi ekonomikami se začalo vyjednávat v roce 2012 a v roce 2013 proběhla 3 zasedání na toto téma.

A mezi obchodní smlouvy, o kterých se uvažuje, patří např.:

- **Regionální obchodní dohoda Čína – Indie.** Oba státy souhlasily s prozkoumáním možností vytvoření regionální obchodní dohody. Dle výzkumu by si obě země byly navzájem prospěšné a navíc jsou geograficky blízko u sebe. Tyto faktory naznačují, že Čína a Indie brzy začnou vyjednávat o regionální obchodní dohodě.
- **Dohoda o volném obchodu Čína – USA.** Nejsou žádná oficiální prohlášení o dohodě o volném obchodu mezi Čínou a USA. Vše je zatím ve fázi průzkumu, ale tato dohoda již byla předmětem mnoha diskuzí. Nicméně vyjednávání budou nejspíše velmi obtížné, neboť se jedná o dvě největší ekonomiky světa (National bureau of economic research, 2014).

3.8 Legislativní základ obchodních vztahů mezi ČR a Čínou

Těžištěm dnešních česko-čínských bilaterálních vztahů je ekonomická spolupráce. I přes velké vynaložené úsilí na politické úrovni zůstává obchodní bilance výrazně v neprospěch ČR a to např. kvůli byrokratickým překážkám nebo dalším technickým specifikům Číny. Podle údajů MZV (2012) byly mezi ČR a Čínou podepsány tyto obchodní smlouvy:

- *„Dohoda mezi vládou České republiky a vládou ČLR o vědeckotechnické spolupráci (Praha 1. 6. 1995),*

- *Dohoda o hospodářské spolupráci mezi vládou České republiky a vládou Čínské lidové republiky (22. 4. 2004),*
- *Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Čínské lidové republiky o podpoře a vzájemné ochraně investic (vstup v platnost 1. 9. 2006),*
- *Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Hongkongu - zvláštní administrativní oblasti Čínské lidové republiky o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu (Praha 6. 6. 2011),*
- *Smlouva mezi vládou České republiky a vládou Čínské lidové republiky o zamezení dvojímu zdanění a zabránění daňovému úniku v oboru daní z příjmu (Peking 28. 8. 2009, v platnosti od 1. 1. 2012).“*

Stejně jako ostatní evropské firmy zůstávají české střední a malé podniky stále zdrženlivé vůči investicím, obchodní nebo rozvojové spolupráci v Číně. Tato skutečnost je zapříčiněna špatnými zkušenostmi s tamějším porušováním patentových práv a práv duševního vlastnictví. Náprava této problematiky je jedním z hlavních cílů české politické reprezentace na čínském území (MZV, 2012).

3.9 Shrnutí

Česko i Čína se v současné době prezentují jako otevřené ekonomiky a zahraničnímu obchodu přikládají velkou váhu. ČR již v minulosti působila jako velice otevřená ekonomika, naopak Čína odstartovala svůj obrovský ekonomický růst až po ekonomických reformách, které přinesly nový přístup k zahraničnímu obchodu a velkou roli také hrálo přijetí Číny do WTO. Co se týče míry otevřenosti, ČR dosahuje vyšších procent, nicméně objem exportu ale i HDP je nesrovnatelný kvůli velikosti obou ekonomik. Oba státy se snaží těžit ze svých komparativních výhod. Mezi ty české lze zařadit např. výhodnou geografickou polohu a rozmanitost přírodní struktury. Komparativní výhodou Číny je již dlouhodobě masivní levná pracovní síla.

V ČR se o zahraničněobchodní politiku stará hlavně ministerstvo průmyslu a obchodu, které spolupracuje s organizacemi na podporu podnikání jako např. Czech Trade a CzechInvest, nicméně po vstupu ČR do Evropské unie se řídíme Společnou obchodní politikou EU. Čínská zahraničněobchodní politika dosáhla přibližně za poslední dekádu mnoha změn. Především ekonomické reformy a požadavky WTO udělaly z Číny druhou největší ekonomiku světa s prognózami na překonání ekonomiky USA. Velký vliv mělo především

odstranění množství cel a obchodních bariér. Světová obchodní organizace hraje zásadní roli v zahraničním obchodě obou zemí. Česká republika patří mezi zakládající členy WTO a je jejím členem i po vstupu do EU, nicméně vystupuje pod záštitou Evropské unie, nikoli jako samostatný stát. Čína vstoupila do WTO v roce 2001, avšak před vstupem musela reformovat svoji monetární a fiskální politiku. Tento krok se pro Čínu ukázal jako velice pozitivní, což se odrazilo na dalším růstu její ekonomiky. Oba státy disponují množstvím obchodních smluv mezi sebou, s jinými státy či sdružením států. Česká republika se při vytváření smluv řídí pravidly Evropské unie, naopak čínské obchodní smlouvy nejsou tvořeny podle jednotné šablony a téměř všechny se od sebe dosti liší.

4. Obchodní výměna ČR s Čínou z pohledu současného vývoje i budoucích perspektiv

V této kapitole se zaměříme především na vývoj obratu, vývozu, dovozu a obchodní bilance v období po vstupu ČR do Evropské unie a to v letech 2005–2012, postavení zahraničněobchodních vztahů ČR s Čínou a jejich změnu v tomto vymezeném období, důležitost ČR v zahraničním obchodě Číny a na zbožovou strukturu importu a exportu mezi těmito zeměmi. Na závěr rozebereme prognózy a teorie o budoucím vývoji zahraničněobchodních vztahů mezi těmito ekonomikami a také ekonomickou budoucnost obou států.

4.1 Vývoj zahraničního obchodu ČR s Čínou v období 2005–2012

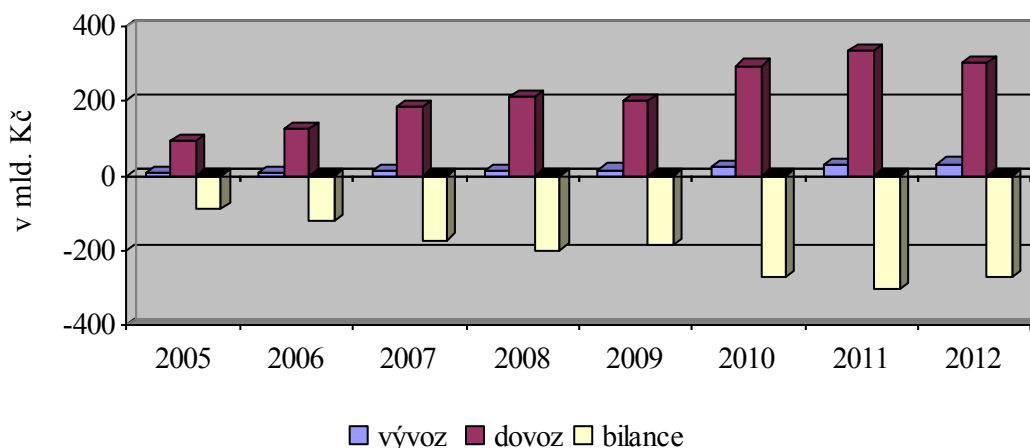
Obchodní výměna České republiky s Čínou v posledních letech nabyla docela značného významu v rámci zahraničněobchodních vztahů ČR. Podíl obchodu s Čínou na celkovém obratu zahraničního obchodu ČR v nedávném období 2005 až 2012 postupně rostl. V roce 2012 byl zaznamenán nárůst obratu zahraničního obchodu o 3,1 p. b. oproti roku 2005 a Čína tak zaujala nejvyšší příčku mezi obchodními partnery ČR mimo Evropskou unii a vystřídala tak Rusko. Vliv čínské ekonomiky v zahraničněobchodních vztazích ČR stále roste, nicméně hlavně v dovozu z Číny do Česka. Fakt, že Česká republika dováží z Číny o mnoho více, než do ní vyváží je dlouhodobým problémem, avšak prostor pro zvýšení exportu do čínské ekonomiky stále existuje (ČSÚ, 2013).

Čínská ekonomika se řadí jako druhá největší ekonomika světa z pohledu vyprodukovaného HDP, jež se za poslední tři dekády vyvíjela dvojciferným tempem (kolem 10 %). Růst čínské ekonomiky v poslední době zpomalil, ale její tempo je stále vysoké. Za rok 2011 dosáhl meziroční přírůstek HDP 9,2 % a za rok 2012 7,8 %, což se ukázalo být jako nejnižší výsledek od roku 1999. Čína představuje největší vnitřní trh světa, kde roste jak kupní síla obyvatelstva, tak i potřeby průmyslu a v poslední dekádě Čína jasně posílila i svou pozici v zahraničním obchodě, což předvedla v roce 2010, kdy se stala největším světovým exportérem a druhým největším importérem (ČSÚ, 2013).

Za období 2005 až 2012 byl zaznamenán velký nárůst hlavně v oblasti dovozu. V tomto období import z Číny činil více, než 0,9 % z celkového obratu zahraničního obchodu s ČLR.

V následujícím grafu č. 4-1 je vyobrazen vývoz, dovoz a bilance zahraničního obchodu s Čínou z pohledu ČR.

Graf č. 4-1: Zahraniční obchod s Čínou z pohledu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

I když v roce 2012 došlo k poklesu obratu zahraničního obchodu s Čínou oproti roku 2011 o 7,2 % (což činí 26,1 mld. Kč), nastalo zvýšení obratu vzhledem k roku 2005 a to více než trojnásobné. V roce 2005 tempo růstu obratu zahraničního obchodu s čínskou ekonomikou „pokulhávalo“ za tempem růstu celkového obratu zahraničního obchodu ČR o 3,2 p. b., ale v následujících letech 2006–2008 se tempo růstu zvýšilo a i pokles v roce 2009 zapříčiněný světovou hospodářskou krizí, jež zasáhla českou ekonomiku, byl mírnější. Poté v roce 2010 a 2011 opět nastal předstih v růstu zahraničního obchodu s Čínou oproti celkovému růstu zahraničního obchodu ČR o 28 a 1,5 p. b. V roce 2012 nastala změna zase v podobě nárůstu obratu celkového zahraničního obchodu ČR oproti obratu zahraničnímu obchodu s Čínou (ČSÚ, 2013).

Tab. č. 4-1: Obrat zahraničního obchodu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	3 698,5	4 249,4	4 870,6	4 880,2	4 127,7	4 944,4	5 566,3	5 819,8
Čína	101,3	137,2	199,7	225,7	215,8	319,0	364,0	337,9

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Vysoké tempo růstu obratu zahraničního obchodu s Čínou se promítlo ve zvýšení jeho výsledné hodnoty v roce 2011 oproti roku 2005 o 262,7 mld. Kč a v roce 2012 oproti roku 2005 o 236,6 mld. Kč. Přírůstek obratu obchodu s čínskou ekonomikou se podílel na přírůstku celkového obratu zahraničního obchodu ČR v roce 2012 11,2 %. Roku 2012 byl zaznamenán

druhý nejvyšší výsledek obratu zahraničního obchodu s Čínou od vzniku samostatné ČR a vyšší hodnoty byly naměřeny pouze v předchozím roce 2011. Pro srovnání, druhé místo v obratu zahraničního obchodu ČR zaujalo Rusko s hodnotou 274,5 mld. Kč a pak třetí místo USA s hodnotou 130,9 mld. Kč. Celý vývoj obratu zahraničního obchodu v období 2005 až 2012 je zobrazen v tabulce 4-1 (ČSÚ, 2013).

Zahraniční obchod České republiky s Čínou se také podepsal na celkovém obratu ČR, kde se jeho podíl pohyboval od 2,7 % (r. 2005) do 6,5 % (r. 2010 a 2011) a následně klesl na 5,8 % (r. 2012). V tomto sledovaném období 2005–2012 se podstatně více zapsalo zastoupení Číny v celkovém importu do ČR, než v celkovém exportu z České republiky. Podíly obou kategorií (dovozu i vývozu) na celkovém obratu ve sledovaném období spíše stoupaly, avšak hlavní růst byl zaznamenán u podílu dovozu. V roce 2005 tvořil rozdíl mezi exportem a importem 4,7 p. b. (ve prospěch importu), zatímco v roce 2011 dosáhl rozdíl hodnoty 11,4 p. b. a poté 10,0 p. b. v roce 2012.

Tab. č. 4-2: Podíl Číny na celkovém obratu ČR (v %)

2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
2,7	3,2	4,1	4,6	5,2	6,5	6,5	5,8

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Co se týče vývozu a jeho podílu na obratu zahraničního obchodu s Čínou, tak byl za celé sledované období velmi nízký, nicméně se v průběhu sledovaného období nepatrně zvyšoval a na celkovém obratu zahraničního obchodu s čínskou ekonomikou dosáhl v roce 2012 na něco málo pod 10 %. Za tímto mírným růstem ve sledovaném období (zejména v roce 2011 až 2012) stojí především vyšší meziroční přírůstky exportu oproti importu.

Tab. č. 4-3: Vývoj vývozu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	1 868,6	2 144,6	2 479,2	2 473,7	2 138,6	2 532,8	2 878,7	3 065,0
Čína	7,2	9,0	14,0	13,2	15,9	23,2	29,5	32,7

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

S výjimkou roku 2008, kdy Česká republika zaznamenala meziroční pokles v exportu o 6,2 % (zvýrazněn v tabulce č. 4-4 a 4-5 červeně). V ostatních letech byly zaznamenány relativně vysoké přírůstky.

Tab. č. 4-4: Meziroční změny vývozu ČR v období 2005–2012 (v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	8,5	14,8	15,6	-0,2	-13,5	18,4	13,7	6,5
Čína	2,4	25,7	56,2	-6,2	20,4	46,2	27,3	10,8

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Avšak v celkovém vyjádření tvořily meziroční přírůstky nevýznamné hodnoty. Přírůstek vývozu do Číny se na zvětšení celkového vývozu v roce 2012 oproti roku 2005 podílel 1 196,5 mld. Kč tj. 2,1 %, což je o mnoho nižší v porovnání např. s přírůstkem exportu do Ruska v hodnotě 7,2 %.

Tab. č. 4-5: Meziroční změny vývozu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	145,9	276,0	334,7	-5,5	-335,1	394,2	345,9	186,3
Čína	0,2	1,8	5,1	-0,9	2,7	7,3	6,3	3,2

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Jak již bylo řečeno, vliv obchodu s Čínou se na celkovém vývozu ČR podepsal jen nepatrně, nicméně se ve sledovaném období postupně mírně zvyšovala. Roku 2005 se Čína nedostala mezi 20 hlavních partnerů českého exportu a umístila se s podílem 0,4 % až jako 26. v pořadí. Naopak v roce 2012 obsadila Čína 19. místo s podílem 1,1 %. Co se týče dalších států mimo EU, tak se Čína zařadila dále za Rusko (3,9%), USA (2,3 %), Švýcarsko (1,7 %), Ukrajinu (1,1 %) a Turecko (1,1%) (ČSÚ, 2013).

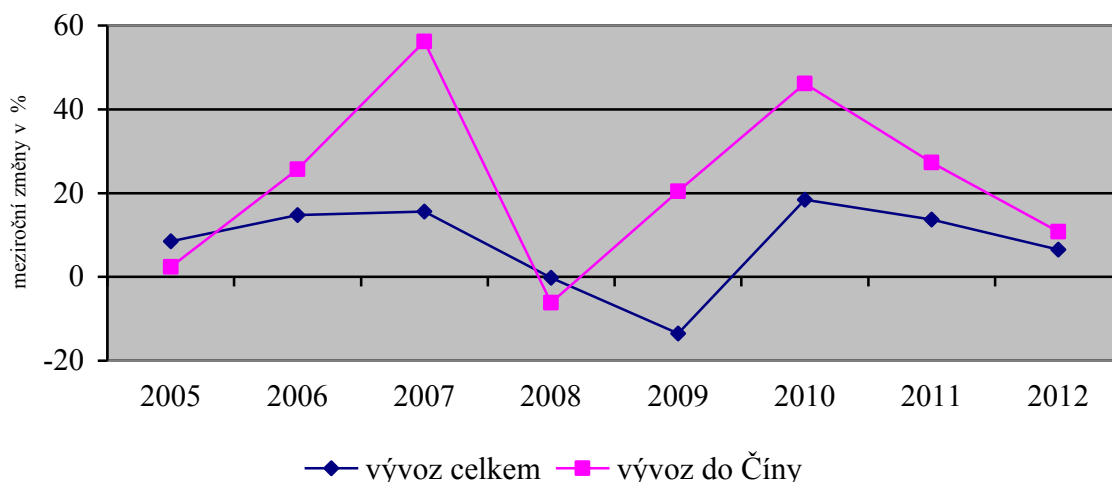
Tab. č. 4-6: Zastoupení vývozu do Číny na celkovém vývozu ČR v období 2005–2012 (v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podíl Číny na vývozu celkem	0,4	0,4	0,6	0,5	0,7	0,9	1,0	1,1

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Porovnání změn celkového exportu ČR a meziroční pohyby vývozu z ČR do Číny od roku 2005 do roku 2012 jsou zachyceny v následujícím grafu č. 4-2.

**Graf č. 4-2: Vývoz České republiky celkem a vývoz do Číny
v období 2005–2012 (v %)**

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Daleko významnější roli v celkovém zahraničním obchodě s Čínou v porovnání s exportem, hrál import. Právě import z Číny determinoval velikost zahraničního obchodu s čínskou ekonomikou, protože v posledních pár letech tvořil více, než 0,9 % z celkového obratu zahraničního obchodu s Čínou. Zároveň u některých produktů pokrýval velkou část celkových importních potřeb ČR hlavně v oblasti dovozu strojů a dopravních prostředků, jež v roce 2012 představovala více, než 20 % importu z Číny.

Tab. č. 4-7: Vývoj dovozu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	1 830,0	2 104,8	2 391,3	2 406,5	1 989,0	2 411,6	2 687,6	2 754,8
Čína	94,1	128,2	185,7	212,5	199,9	295,8	334,5	305,2

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Po mírném růstu importu z roku 2005 nastalo výrazné navýšení v následujících dvou letech, kdy se v roce 2006 zvedl meziroční import z Číny o 34,1 mld. Kč (o 36,2 %) a v roce 2007 o 57,5 mld. Kč (o 44,9 %). Po těchto dvou letech bylo v roce 2008 zaznamenáno zmírnění relativního přírůstku importu z Číny, avšak tento přírůstek byl stále vyšší, než přírůstek na celkovém dovozu do České republiky.

Tab. č. 4-8: Meziroční změny dovozu ČR v období 2005–2012 (v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	4,6	15,0	13,6	0,6	-17,3	21,2	11,4	2,5
Čína	3,4	36,2	44,9	14,5	-5,9	47,9	13,1	-8,8

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

V roce 2009 následoval pokles importu z Číny, zapříčiněn světovou hospodářskou krizí. Avšak tento pokles byl o mnoho mírnější, než pokles celkového dovozu ČR. Naopak v následujících letech 2010 a 2011 můžeme pozorovat opětovný nárůst dovozu z Číny, navíc v roce 2011 byla naměřena nejvyšší hodnota objemu importu z Číny za celé sledované období a tato hodnota činila 334,5 mld. Kč. Následující rok 2012 byl opět ve znamení poklesu dovozu a to o 8,8 % (resp. 29,4 mld. Kč) oproti roku 2011 a jeho objem činil 305,2 mld. Kč.

Tab. č. 4-9: Meziroční změny dovozu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	80,9	274,9	286,5	15,2	-417,5	422,5	276,0	67,2
Čína	3,1	34,1	57,5	26,8	-12,6	95,9	38,7	-29,4

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Vliv dovozu z Číny na celkovém dovozu ČR v letech 2005–2012 je mnohonásobně větší, než v případě na straně exportu. V porovnání let 2012 a 2005 import z čínské ekonomiky narostl v prvním zmiňovaném roce o 6,0 p. b., a při porovnání roku 2011 oproti 2005 to byl dokonce nárůst s hodnotou 7,3 p. b. Tyto čísla potvrzují velký význam importu z čínské ekonomiky, jež tvoří více než desetinu z celkového importu ČR.

Tab. č. 4-10: Zastoupení dovozu z Číny na celkovém dovozu ČR v období 2005–2012 (v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Podíl Číny na dovozu celkem	5,1	6,1	7,8	8,8	10,1	12,3	12,4	11,1

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Zajímavé je porovnání dovozu z Číny s dovozem z ostatních zemí, které potvrzuje význam importu z čínské ekonomiky. Import z Číny se z roku 2005, kdy byl se svým podílem na celkovém importu ČR na 4. místě s hodnotou 5,1 % za Německem (30,1 %), Ruskem (5,7 %) a Slovenskem (5,5 %), posunul v roce 2012 s hodnotou podílu 11,1 % na 2. místo za Německo s podílem 25,2 %. Toto zvýšení podílu importu z Číny se odehrálo hlavně na úkor podílu importu z Německa. Podíl dovozu ze Slovenska a Ruska byl odsunut na 4. a 5. příčku, na 3. místo se propracovalo Polsko (ČSÚ, 2013).

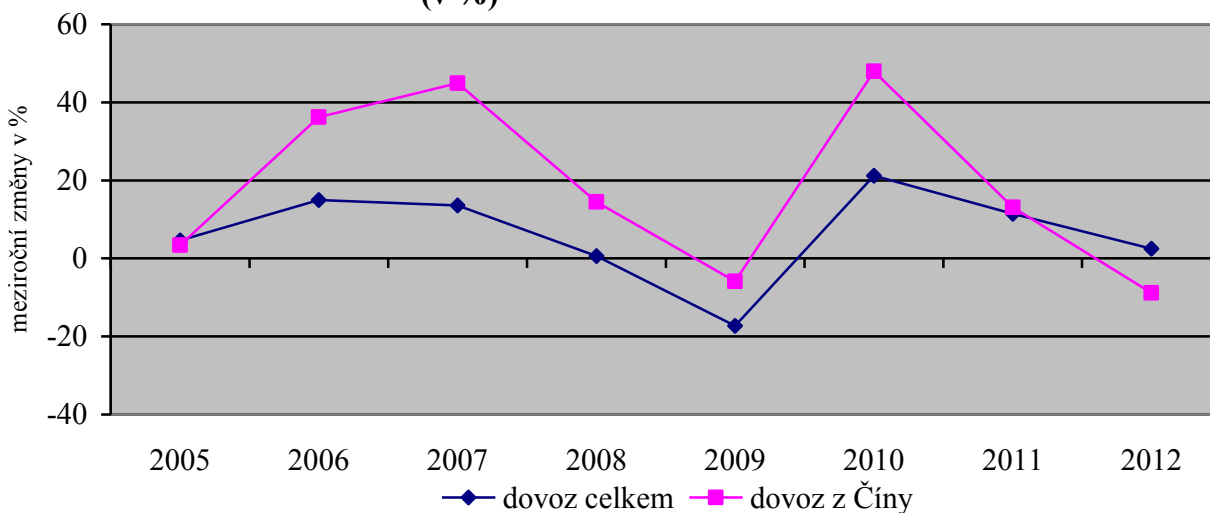
Tab. č. 4-11: Dovoz ČR z vybraných států v období 2005–2012 (v mil. Kč a v %)

Stát	2005		Stát	2012	
	v mil. Kč	podíl v %		v mil. Kč	podíl v %
Celkem	1 829 962	100,0	Celkem	2 754 785	100,0
z toho:					
Německo	550 495	30,1	Německo	694 907	25,2
Rusko	104 598	5,7	<i>Čína</i>	305 176	11,1
Slovensko	99 802	5,5	Polsko	194 757	7,1
<i>Čína</i>	94 102	5,1	Slovensko	164 879	6,0
Polsko	91 000	5,0	Rusko	154 913	5,6
Itálie	87 567	4,8	Itálie	106 721	3,9
Francie	83 410	4,6	Nizozemsko	95 493	3,5

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

V následujícím grafu můžeme sledovat změny celkového dovozu do České republiky a porovnat je s dovozem z Číny do ČR.

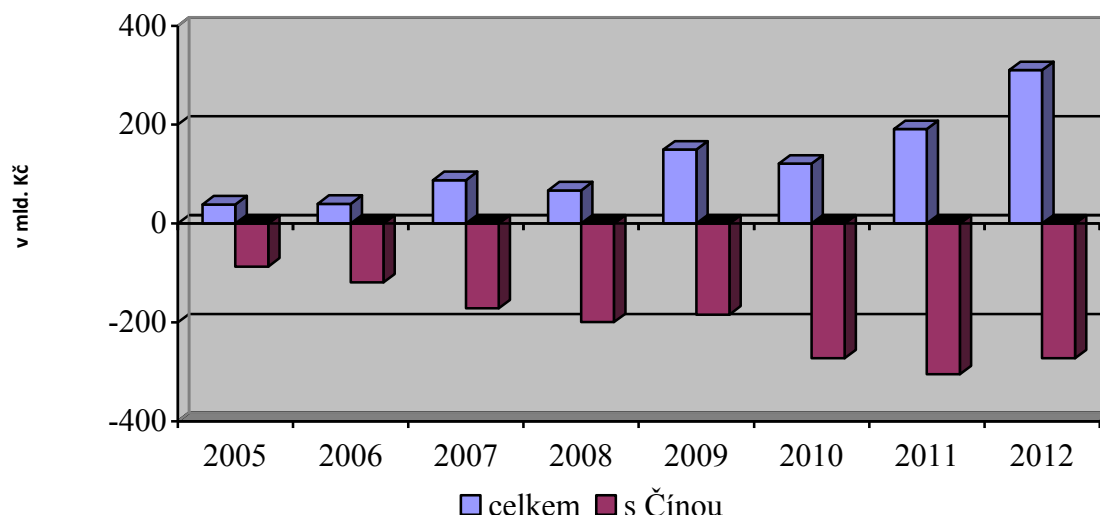
Graf č. 4-3: Dovoz České republiky celkem a dovoz z Číny 2005–2012 (v %)

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Za celé sledované období 2005 až 2012 výrazně převyšovaly hodnoty importu směrem z Číny do ČR nad exportem z ČR do Číny a to také negativně ovlivňovalo vývoj celkové obchodní bilance českého státu.

Graf č. 4-4: Vývoj obchodní bilance ČR s Čínou a celkové obchodní bilance ČR (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Období 2005–2008 se neslo v trendu navyšování deficitu obchodní bilance s čínskou ekonomikou v průměru o 29 mld. Kč za rok a bylo přerušeno až rokem 2009, kdy se meziroční deficit snížil o 15,3 mld. Kč a to z důvodu omezení dovozu, vyvolaném světovou hospodářskou krizí.

Tab. č. 4-12: Bilance zahraničního obchodu ČR (v mld. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	38,6	39,8	87,9	67,2	149,6	121,2	191,1	310,3
Čína	-86,9	-119,2	-171,7	-199,4	-184,1	-272,6	-305,0	-272,5

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Nicméně v následujících letech 2010 a 2011 opět pokračovalo prohlubování deficitu obchodní bilance ČR s Čínou a v těchto dvou letech zároveň dosáhlo na dosud nejvyšší hodnoty. Pasivní saldo bylo tak o 218,1 mld. Kč vyšší než v roce 2005. V roce 2012 došlo opět ke snížení deficitu obchodní bilance ČR s Čínou o 32,5 mld. Kč meziročně, kvůli propadu importu z Číny o více, než 29 mld. Kč, avšak zde stále dominovala obrovská část nekrytého importu exportem.

Tab. č. 4-13: Meziroční změny bilance zahraničního obchodu ČR (v mld. Kč)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	65,1	1,1	48,2	-20,7	82,3	-28,3	69,9	119,1
Čína	-2,9	-32,2	-52,5	-27,7	15,3	-88,5	-32,4	32,5

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

V celém sledovaném období 2005–2012 bylo krytí importu exportem v rámci zahraničního obchodu s Čínou na velice nízkých hodnotách. Poměr mezi importem a exportem se v tomto vyhrazeném období dařilo zlepšit jen nepatrně. Nejvíce se krytí importu exportem pohybovalo okolo 7 %. V roce 2008 to bylo pouhých 6,2 %, ale naopak v roce 2011 stoupla hodnota na 8,8 %. Nejúspěšnějším rokem z tohoto pohledu byl rok 2012 s poměrem krytí dovozu vývozem z 10,7 %, nicméně tento fakt byl zapříčiněn poklesem importu a ne zvětšením exportu do čínské ekonomiky.

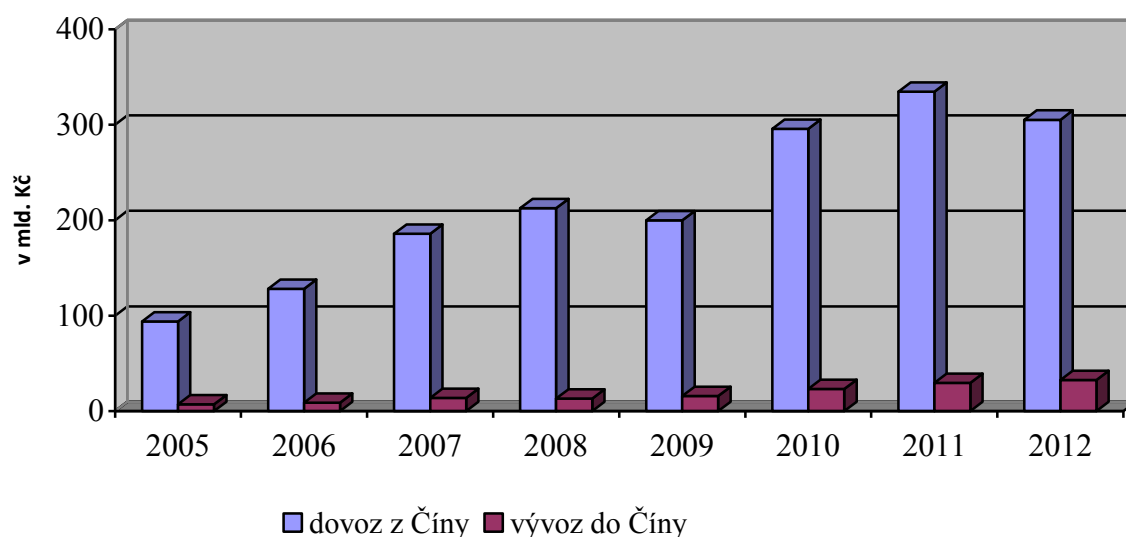
Tab. č. 4-14: Krytí dovozu vývozem ČR (v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Celkem	102,1	101,9	103,7	102,8	107,5	105,0	107,1	111,3
Čína	7,6	7,0	7,6	6,2	7,9	7,8	8,8	10,7

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Tento obrovský nepoměr mezi importem a exportem ČR v relaci k Číně za léta 2005–2012 je zachycen v následujícím grafu 4-5.

Graf č. 4-5: Porovnání vývozu a dovozu 2005–2012 (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Co se týče čínského zahraničního obchodu, tak ten zaznamenal ve sledovaném období 2005–2012 markantní růst. Hodnoty obratu zahraničního obchodu Číny v roce 2012 v porovnání s rokem 2005 vzrostly o 172,0 %. V souhrnném obratu zahraničního obchodu podíl exportu lehce převýšil podíl importu, a to 53,6 % v roce 2012 a 53,0 % v roce 2005. V celém průběhu daného období Čína tvořila aktivní saldo zahraničního obchodu a krytí importu exportem dosáhlo hodnoty 115,5 % v roce 2005 a 112,7 % roku 2012 (ČSÚ, 2013).

Tab. č. 4-15: Zahraniční obchod Číny v období 2005–2012 (v mld. USD)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Obrat	1 421,9	1 760,4	2 173,7	2 563,3	2 207,5	2 974,0	3 641,9	3 866,8
Vývoz	762,0	968,9	1 217,8	1 430,7	1 201,6	1 577,8	1 898,4	2 048,9
Dovoz	660,0	791,5	956,0	1 132,6	1 005,9	1 396,2	1 743,5	1 817,8
Bilance	102,0	177,5	261,8	298,1	195,7	181,5	154,9	231,1

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Úloha zahraničního obchodu ČR s Čínou v celkových zahraničněobchodních vztazích ČR oproti úloze zahraničního obchodu Číny s ČR v celkových zahraničněobchodních vztazích Číny je nesrovnatelná. Obchod s Čínou má pro ČR relativně velký význam, zatímco pro čínskou ekonomiku je obchod s ČR ve srovnání s jejími hlavními obchodními partnery nicotný, což potvrzuje fakt, že hodnota podílu obchodu s ČR na celkovém obratu zahraničního obchodu Číny, představovala v roce 2011 0,3 % (ČSÚ, 2013).

Tab. č. 4-16: Zahraniční obchod Číny s ČR v období 2005–2012 (v mld. USD)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Obrat	2,0	2,9	5,0	6,5	6,2	8,8	10,0
Vývoz	1,7	2,4	4,1	5,5	5,0	7,1	7,7
Dovoz	0,4	0,5	0,8	1,0	1,1	1,7	2,3
Bilance	1,3	1,8	3,3	4,5	3,9	5,4	5,4

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Nejvýznamnějším exportním partnerem Číny jsou již po dlouhá léta USA, ze států EU plyne nejvíc exportovaného zboží do Německa.

Tab. č. 4-17: Vývoz Číny do vybraných států (v mil. USD a v %)

Stát	2005		Stát	2011	
	v mil. USD	podíl v %		v mil. USD	podíl v %
Celkem	762	100	Celkem	1 898,4	100
z toho:					
Spojené státy	162,9	21,4	Spojené státy	324,5	17,1
Hongkong	124,5	16,3	Hongkong	268	14,1
Japonsko	84	11	Japonsko	148,3	7,8
Korea	35,1	4,6	Korea	82,9	4,4
Německo	32,5	4,3	Německo	76,4	4
Nizozemsko	25,9	3,4	Nizozemsko	59,5	3,1
Spojené království	19	2,5	Indie	50,5	2,7
Singapur	16,6	2,2	Spojené království	44,1	2,3
Tchaj-wan	16,5	2,2	Rusko	38,9	2
Česká republika	1,7	0,2	Česká republika	7,7	0,4

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

V případě importu se na první příčce dlouhodobě drží Japonsko, v závěsu jsou pak Korea a Tchaj-wan. Ze států EU je to opět import z Německa.

Tab. č. 4-18: Dovoz Číny z vybraných států (v mil. USD a v %)

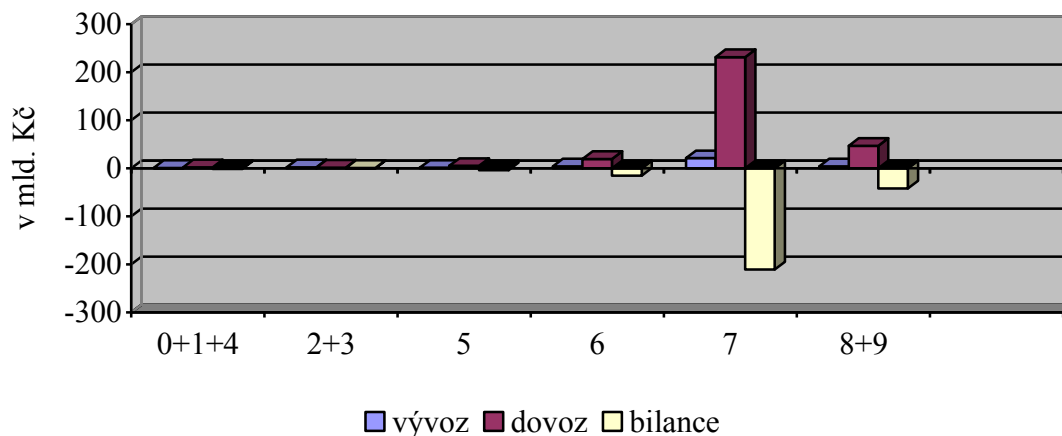
Stát	2005		Stát	2011	
	v mil. USD	podíl v %		v mil. USD	podíl v %
Celkem	660,0	100,0	Celkem	1 743,5	100,0
z toho:					
Japonsko	100,4	15,2	Japonsko	194,6	11,2
Korea	76,8	11,6	Korea	162,7	9,3
Tchaj-wan	74,7	11,3	Tchaj-wan	124,9	7,2
Čína	55,2	8,4	Čína	122,6	7,0
Spojené státy	48,6	7,4	Spojené státy	122,1	7,0
Německo	30,7	4,7	Německo	92,7	5,3
Malajsie	20,1	3,0	Austrálie	82,7	4,7
Singapur	16,5	2,5	Malajsie	62,1	3,6
Austrálie	16,2	2,5	Brazílie	52,4	3,0
Česká republika	0,4	0,1	Česká republika	2,3	0,1

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

4.2 Zbožová struktura zahraničního obchodu ČR s Čínou

Podle dělení zboží na třídy SITC² si přední příčku zahraničního obchodu ČR s Čínou již dlouhou dobu udržuje třída č. 7 – stroje a dopravní prostředky.

Graf č. 4-6: Zbožová struktura zahraničního obchodu ČR s Čínou v r. 2012 (v mld. Kč)

0 - potraviny a živá zvířata	5 - chemikálie a příbuzné výrobky jinde neuvedené
1 - nápoje a tabák	6 - tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálu
2 - suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	7 - stroje a dopravní prostředky
3 - minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	8 - průmyslové spotřební zboží
4 - živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	9 - komodity a předměty obchodu jinde nezatříděné

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Ve vývozu do Číny zaznamenal nadprůměrný relativní růst export zemědělských a potravinářských surovin a výrobků, nicméně tato třída SITC nenabyla v celkovém vývozu do Číny významných hodnot. Na druhé nejvyšší pomyslné příčce v relativním přírůstku skončil vývoz průmyslového a spotřebního zboží, jež bylo zároveň také druhou nejúspěšnější třídou SITC v roce 2012 ve vývozu do Číny s podílem 13,4 % (navýšen o 7,3 % oproti 2005), která ale v roce 2012 tvořila přibližně pouze 1/5 hodnoty exportu strojů a dopravních prostředků. Nadprůměrného relativního růstu bylo dosaženo ještě u vývozu surovin nepoživatelných a minerálních paliv, které byly v celkovém vývozu do Číny zastoupeny necelými 7 % (2,3 mld. Kč). Nejdominantnější třídou v celkovém vývozu do Číny je však se svým podílem kolem 3/5 třída SITC 7 – stroje a dopravní prostředky.

² „SITC - *Standard International Trade Classification* (Standardní mezinárodní klasifikace zboží)(ČSÚ, 2013).

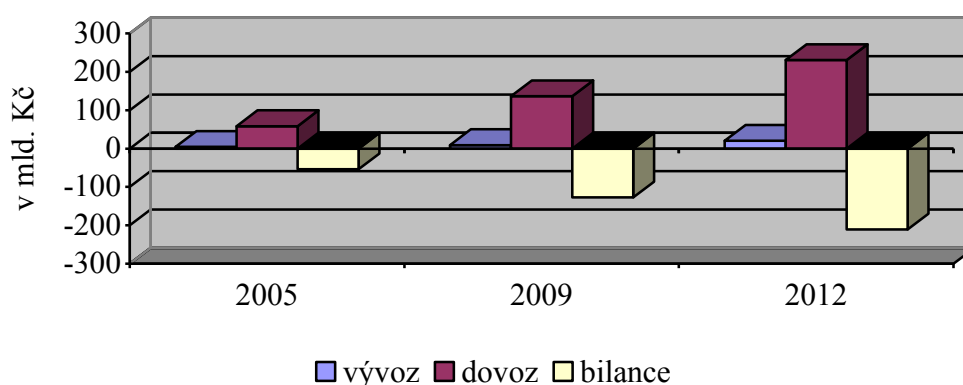
Tab. č. 4-19: Zbožová struktura vývozu do Číny (v mil. Kč)

SITC	Celkem	Zemědělské, potravinářské suroviny a výrobky	Suroviny nepoživatelné a minerální paliva	Chemické výrobky	Polotovary a materiály	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží a zboží j. n.
	0 - 9	0 + 1 + 4	2 + 3	5	6	7	8 + 9
2005	7 154	31	374	727	1 079	4 504	439
2009	15 853	114	1 150	1 274	2 291	9 283	1 742
2012	32 711	391	2 264	1 255	3 794	20 627	4 380
změna 2012 proti 2005							
	+25 556	+360	+1 890	+529	+2 714	+16 123	+3 941

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Nejsilnější třídu - vývoz strojů a dopravních prostředků doprovázel růst v roce 2012 ve srovnání s rokem 2005 o více než 16 mld. Kč a na celkovém vývozu do Číny se v daném období podepsal 63,1 % podílem. Tento podíl na celkovém vývozu do Číny se však za celé období 2005–2012 změnil pouze nepatrně.

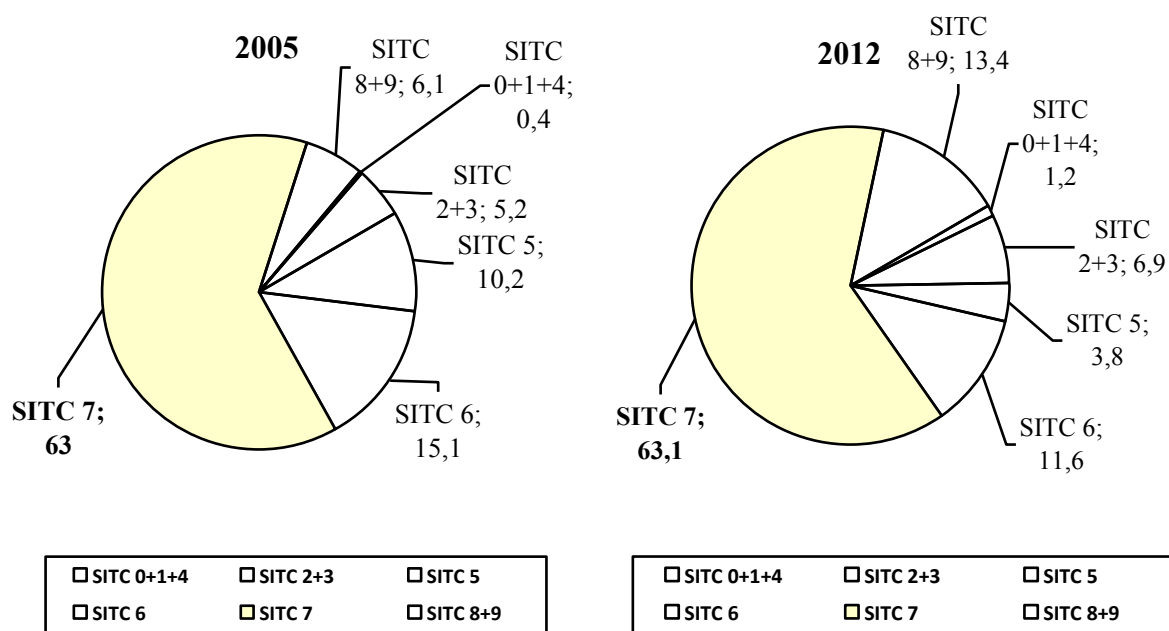
Graf č. 4-7: Zahraníční obchod s Čínou se stroji a dopravními prostředky (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Naopak k těm méně významným třídám ve struktuře exportu do Číny patří SITC třída č. 5 - Chemické výrobky, jež zaznamenaly nejnižší relativní růst ve sledovaném období 2005 až 2012, jejichž podíl na celkovém exportu do Číny se snížil v roce 2012 oproti roku 2005 o 6,4 p. b. z 10,2 % na 3,8 %. V následujícím koláčovém grafu 4-8 lze názorně pozorovat změny v podílech tříd SITC na celkovém vývozu do Číny.

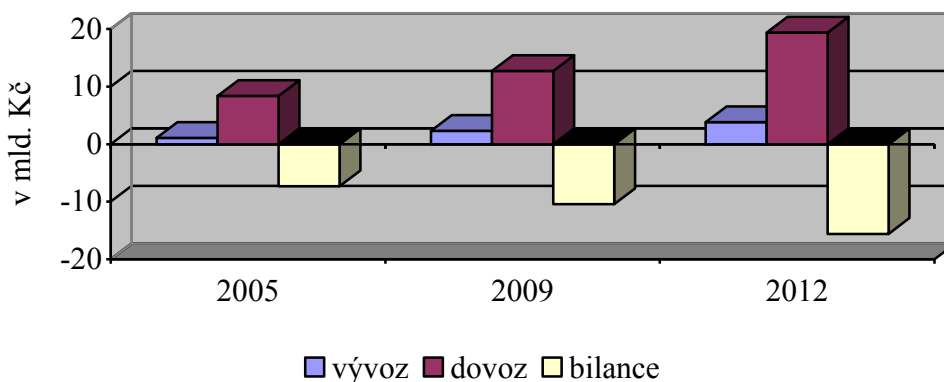
Graf č. 4-8: Zbožová struktura vývozu do Číny v roce 2005 a 2012 (v %)

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Třetí největší podíl na celkovém vývozu do Číny v roce 2012 měla třída SITC 6 – Polotovary a materiál³ se svou hodnotou 11,6 %. Tato třída však svůj podíl na celkovém vývozu do Číny postupně oslabovala a oproti roku 2005 (15,1 %) si pohoršila o 3,5 p. b. a klesla z druhé pozice.

Graf č. 4-9: Zahraniční obchod s Čínou s polotovary a materiály (v mld. Kč)

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

³ Polotovary a materiály (SITC 6) = tržní výrobky tříděné hlavně podle materiálů (ČSÚ, 2013).

Tab. č. 4-20: Zbožová struktura vývozu do Číny (v %)

SITC	Celkem	Zemědělské, potravinářské suroviny a výrobky	Suroviny nepoživatelné a minerální paliva	Chemické výrobky	Polotovary a materiály	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží a zboží j. n.
	0 - 9	0 + 1 + 4	2 + 3	5	6	7	8 + 9
2005	100,0	0,4	5,2	10,2	15,1	63,0	6,1
2009	100,0	0,7	7,3	8,0	14,5	58,6	11,0
2012	100,0	1,2	6,9	3,8	11,6	63,1	13,4

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Dnešní spíše nevýznamná úloha exportu do Číny na celkovém českém exportu se potvrzuje i v datech o pozici exportu jednotlivých tříd SITC do čínské ekonomiky na celkovém exportu jednotlivých tříd SITC. Z následující tabulky 4-21 je zřejmé, že ačkoliv v daném období došlo k viditelnému růstu podílu všech tříd SITC ve vývozu do Číny na jejich celkovém českém exportu, stále jsou tyto hodnoty velice nízké.

Tab. č. 4-21: Pozice vývozu jednotlivých tříd SITC do Číny na jejich celkovém českém vývozu (v %)

SITC	Celkem	Zemědělské, potravinářské suroviny a výrobky	Suroviny nepoživatelné a minerální paliva	Chemické výrobky	Polotovary a materiály	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží a zboží j. n.
	0 - 9	0 + 1 + 4	2 + 3	5	6	7	8 + 9
2005	0,4	0,0	0,4	0,6	0,3	0,5	0,2
2009	0,7	0,1	0,9	0,9	0,6	0,8	0,7
2012	1,1	0,3	1,1	0,7	0,7	1,2	1,3

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Co se týče celkového exportu ČR dle jednotlivých tříd SITC, tak pouze malá část tohoto vývozu putovala do Číny. V roce 2012 měl nejdominantnější a stále rostoucí pozici v celkovém českém exportu vývoz průmyslového spotřebního zboží (SITC 8 a 9), poté byl v závěsu vývoz strojů a dopravních prostředků (SITC 7) a také vývoz surovin nepoživatelných a minerálních paliv (SITC 2 a 3). Zmíněné třídy rovněž nejvíce ovlivnily podíl exportu do Číny na celkovém exportu České republiky. Určité procentu exportu do Číny tvořil vývoz chemikálií, zemědělských a potravinářských surovin a výrobků a také polotovarů a materiálů.

Ve sledovaném období 2005–2012 došlo ve všech třídách SITC k růstu dovozu ČR z Číny, který byl však v rámci jednotlivých tříd velice rozdílný. Dynamiku celkového importu

z Číny determinovala hlavně třída SITC 7, která jako jediná zaznamenala významnější relativní růst importu.

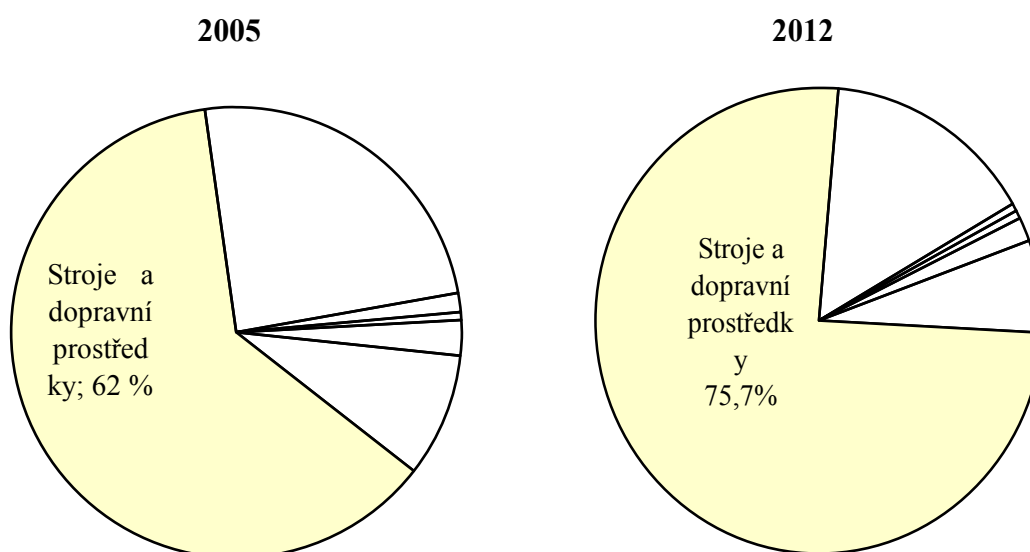
Tab. č. 4-22: Zbožová struktura dovozu ČR z Číny (v mil. Kč)

SITC	Celkem	Zemědělské, potravinářské suroviny a výrobky	Suroviny nepoživatelné a minerální paliva	Chemické výrobky	Polotovary a materiály	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží a zboží j. n.
	0 - 9	0 + 1 + 4	2 + 3	5	6	7	8 + 9
2005	94 102	1 256	684	2 345	8 382	58 383	23 053
2009	199 939	1 509	788	3 096	12 710	136 453	45 384
2012	305 176	1 859	1 309	5 043	19 379	231 117	46 469
změna 2012 proti 2005							
	+211 073	+604	+625	+2 698	+10 997	+172 735	+23 415

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Import nejvýznamnější třídy SITC 7 v roce 2012 narostl oproti roku 2005 o 172,7 mld. Kč, což je přibližně čtyřnásobný růst. Na celkovém importu z Číny se v daném sledovaném období dovoz v rámci třídy SITC 7 podílel z více jak 80 %. Tato třída (stroje a dopravní prostředky) se ve sledovaném období 2005–2012 podepsala jako jediná vyšším posílením své pozice v celkovém dovozu ČR z Číny a její podíl se navýšil v roce 2012 ve srovnání s rokem 2005 o 13,7 p. b.

Graf č. 4-10: Podíl SITC 7 na celkovém importu z Číny v roce 2005 a 2012 (v %)

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Pomyslnou druhou příčku v množství dovozu ČR z Číny zaujímají třídy SITC 8 a 9 – průmyslové spotřební zboží, které se však oproti třídě SITC 7 vyznačovalo o mnoho nižším a stále klesajícím podílem na celkovém dovozu z čínské ekonomiky ve srovnání s dominantní třídou SITC 7. Na celkovém zvýšení importu měl dovoz průmyslového spotřebního zboží o něco více než desetinový podíl a konkrétně se dovoz této třídy zvýšil o 23,4 mld. Kč v roce 2012 oproti roku 2005. Pozice této třídy SITC na celkovém dovozu z Číny v roce 2012 však oslabila o 9,3 p. b. ve srovnání s rokem 2005.

Třetí místo v dovozu z Číny v daném období obsadila SITC třída č. 6 – polotovary a materiály. Tato třída sice zaznamenala v roce 2012 růst o 11 mld. Kč, což představovalo více, než dvojnásobnou hodnotu oproti roku 2005, nicméně podíl na celkovém importu do ČR zaznamenal snížení o 2,5 p. b. na výslednou hodnotu 6,4 % v roce 2012 ve srovnání s rokem 2005. A na přírůstku souhrnného importu z Číny v roce 2012 oproti roku 2005 se import SITC 6 podílel 5,2 % (ČSÚ, 2013).

Mezi méně významné třídy SITC z pohledu importu z Číny v daném období řadíme chemikálie (SITC 5). Import v rámci této třídy zaznamenal relativní růst v roce 2012 oproti roku 2005, který byl více než dvojnásobný, ale na přírůstku celkového importu z Číny se podílel jenom hodnotou 1,3 %. Podobně, jako v případě ostatních tříd SITC, mimo SITC 7, tato třída zaznamenala oslabení své pozice na celkovém importu z Číny o 0,8 p. b. v roce 2012 ve srovnání s rokem 2005.

Úplně nejmenší význam v importu z Číny zastoupily SITC třídy surovin nepoživatelných a minerálních paliv a zemědělských a potravinářských surovin a výrobků. Absolutní hodnota nárůstu importu u obou zmíněných tříd SITC roku 2012 oproti roku 2005 tvořilo jen 0,6 mld. Kč. Postavení pozic surovin nepoživatelných a minerálních paliv společně se zemědělskými a potravinářskými surovinami a výrobky se v roce 2012 oproti roku 2005 nesly ve znamení poklesu o 0,3 a 0,7 p. b. Obě jmenované třídy SITC se na přírůstku celkového importu z čínské ekonomiky v roce 2012 proti roku 2005 podílely 0,3 %.

Tab. č. 4-23: Zbožová struktura dovozu z Číny (v %)

SITC	Celkem	Zemědělské, potravinářské suroviny a výrobky	Suroviny nepoživatelné a minerální paliva	Chemické výrobky	Polotovary a materiály	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslo vé spotřební zboží a zboží j. n.
	0 - 9	0 + 1 + 4	2 + 3	5	6	7	8 + 9
2005	100,0	1,3	0,7	2,5	8,9	62,0	24,5
2009	100,0	0,8	0,4	1,5	6,4	68,2	22,7
2012	100,0	0,6	0,4	1,7	6,4	75,7	15,2

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

V následující tabulce 4-24 je zachyceno postavení importu dle jednotlivých tříd SITC z čínské ekonomiky na jejich celkovém importu ČR. Z uvedených dat lze opět pozorovat významný nárůst importu strojů a dopravních prostředků (SITC 7) z Číny konkrétně o 12,4 p. b. v roce 2012 ve srovnání s rokem 2005.

Tab. č. 4-24: Pozice dovozu jednotlivých tříd SITC z Číny na jejich celkovém českém dovozu (v %)

SITC	Celkem	Zemědělské, potravinářské suroviny a výrobky	Suroviny nepoživatelné a minerální paliva	Chemické výrobky	Polotovary a materiály	Stroje a dopravní prostředky	Průmyslové spotřební zboží a zboží j. n.
	0 - 9	0 + 1 + 4	2 + 3	5	6	7	8 + 9
2005	5,1	1,3	0,3	1,2	2,2	7,9	11,5
2009	10,1	1,2	0,3	1,4	3,6	16,6	18,9
2012	11,1	1,2	0,3	1,6	4,0	20,3	17,0

Zdroj: ČSÚ, 2013, vlastní úprava

Vzestup zaznamenal i import třídy průmyslového zboží z Číny na celkovém importu této SITC třídy v ČR o 5,5 p. b. v roce 2012 oproti roku 2005 a také se postupně zvětšoval podíl krytí potřeby průmyslového spotřebního zboží ČR importem z Číny. Lehce rostoucí podíl měl v roce 2012 oproti roku 2005 import polotovarů a materiálů z Číny na jeho celkovém dovozu v ČR a to o 1,8 p. b. Naopak nejnižší postavení importu z Číny na celkovém importu ČR ve sledovaném období měl import surovin nepoživatelných a minerálních paliv (SITC 2+3), chemikálií (SITC 5) a zemědělských a potravinářských surovin a výrobků.

4.3 Perspektivy zahraničního obchodu ČR s Čínou

Čína s velkou pravděpodobností bude zaujímat významnou pozici ve světové ekonomice, která bude stále nabývat na významu a podle odhadů se stane největší ekonomikou světa. Nejsou však jasná fakta o tom, jak dlouho bude schopna držet svá vysoká tempa růstu, hlavně kvůli ohledu na svou demografickou situaci, nedokončené finanční reformy a stálou závislost na vývozní poptávce. Nižší tempa růstu mohou nastat již docela brzy.

Obchod Česka s čínskou ekonomikou nevypadá, že by se kvalitativně nějak lišil od obchodu dalších zemí menšího charakteru v našem okolí. Zahraniční obchod ČR s Čínou se vyznačuje významnou úlohou nepřímých vztahů v podobě českých statků a polotovarů, jež končí v Číně jako součást vývozu z Německa. Naopak dovoz z Číny svou významnou částí tvoří následující vývoz na trhy členských států EU. I když počítáme s odhadem těchto nepřímých vztahů, tak je české saldo obchodní bilance s Čínou v záporných číslech, ale s ohledem na celkově kladné saldo obchodní bilance ČR a na význam dovozu z Číny, obchodní vztahy s čínskou ekonomikou nepředstavují žádný větší makroekonomický problém. Pokud bychom uvažovali o hlubších změnách v zapojení ČR do mezinárodního obchodu, budou si žádat vysoké náklady a budou spíše dlouhodobého charakteru, což se ještě více podepíše v případě obchodování s Čínou, kde si specifika čínského trhu žádají dlouhou a systematickou přípravu. Čínská ekonomika tedy pro ČR nebude formou pohotového řešení pro snížení závislosti na trzích EU, které se vyznačují menší dynamikou, ale zároveň nebude státem, který by ČR mohla z dlouhodobého pohledu zanedbávat, kvůli obrovskému čínskému potenciálu a příležitostem pro naši ekonomiku na otevírajícím se čínském trhu (Semerák, 2012).

Česká republika je momentálně ve svérázném postavení, reálně se angažuje ve vývozu do Číny, nicméně i přes historické tradice nejsou značky a výrobky z Česka v Číně příliš známé. V této problematice bude v příštích letech i nadále příznivě napomáhat odbourávání obchodních bariér, nicméně reálný dopad je zatím mizivý. České republice se nabízí několik cest, které by mohly obchodní vztahy v budoucnu zlepšit. Česko může nadále držet svůj zahraniční obchod s Čínou na současných nepřímých vztazích přes členské země EU. A to hlavně Německa, které má v obchodě s Čínou řadu výhod v podobě větších zdrojů, snazší dostupnosti odborníků na Čínu, reputaci, nižší kurzové riziko a dopravní spojení a z toho vyplývá možnost obchodovat s Čínou v rámci subdodávek německým firmám. Další cestou by mohla být snaha o maximální podporu spolupráce v oblasti vzdělávání, k čemuž je možné využít i současnou iniciativu čínské ekonomiky vůči zemím Evropy. Znalost čínského ekonomického prostředí je totiž nutnost pro úspěch na tamějším trhu a vytvoření lepšího

zázemí v podobě většího vzájemného povědomí by mělo pozitivní vliv na zahraniční obchod s Čínou. V neposlední řadě také investice do výzkumu a vývoje v oblastech, které Čína považuje za prioritní. Tímto způsobem bychom v dlouhém období byli schopni nabízet výrobky a služby, které by byly na čínském trhu konkurenceschopné a zajímavé (Semerák, 2012).

4.4 Predikce ekonomického vývoje Číny

Rychlý růst světové ekonomiky, který pod rostoucím tlakem globalizace všech ekonomických procesů, přinesl množství pozitivních výsledků pro všechny jeho teritoriální součásti. Ekonomiky většiny zemí dlouhodobě rostou a s nimi také roste světové bohatství, snižuje se chudoba a to i přesto, že rozdíly mezi nejbohatšími a nejchudšími se zvětšují a že v posledních pěti letech byl tento růst utlumen finanční krizí. Zlepšuje se zásobování potravinami i energií, zkvalitňují se mezinárodní logistické sítě a revoluci zažívá oblast informačních a telekomunikačních technologií. Liberalizace mezinárodních ekonomických vztahů, jako jedna z nevyhnutelných součástí procesu urychlování vědeckotechnického pokroku, láme poslední bariéry zahraničněobchodních vztahů, ať už jde o obchod hmotných statků, služeb nebo práv duševního vlastnictví. Pod vlivem globalizace dochází i k neustálému prohlubování vzájemné závislosti národních ekonomik a jejich zapojení do vnitřní provázané mezinárodní infrastruktury. Zároveň sílí snahy o širší nadnárodní spolupráci v rámci regionální ekonomické integrace a tvorbu nových regionálních obchodních bloků a jiných forem zájmových skupin (Baláž, 2012).

Výše zmíněné souvislosti nemůžeme v žádném případě opomenout, pokud jde o hodnocení vývoje, mezinárodní pozice a perspektivy čínské ekonomiky. Fakt, že v roce 2011 dosáhl vytvořený HND Číny v paritě kupní síly přibližně 11,3 mld. USD a její podíl na celosvětovém objemu byl 14,3 %, při jeho trvale dosahovaném průměrném meziročním růstu kolem 8–10 % je nezpochybnitelný a potvrzuje, že proces dohánění světové hospodářské jedničky v podobě USA pokračuje. Navzdory úžasným změnám, kterými prochází země rudého draka, jistě ještě v bitvě o nejvyšší mety neřekla poslední slovo. Je možné předpokládat, že její systematické úsilí v posledních letech týkající se hlavně moderních technologií a produkce sofistikovaných výrobků se postupně projeví nejen ve změně struktury vývozu, ale i v lepším zásobování vnitřního trhu a efektivnějším pokrývání rychle rostoucí vnitřní poptávky. Tento trh má úžasnou absorpční schopnost a v případě, že dojde k většímu růstu příjmů obyvatelstva, jistě dostane svou šanci. Řada

odborníků se zaměřuje na to, jaká bude pozice Číny v roce 2030 a co to bude znamenat pro celou světovou ekonomiku. Prognóza analytiků Světové banky, že i v případě poklesu tempa růstu HDP na 5–6 % bude tato hodnota stačit na to, aby se Čína stala v roce 2030 největší světovou ekonomikou, se postupně naplňuje. Už v roce 2018 by měla předběhnout USA, pokud jde o objem vytvořeného HDP v paritě kupní síly. Určitá skupina odborníků očekává v roce 2030 ve světovém hospodářství markantní změnu. Podle nich by měla v roce 2030 Čína dosáhnout už 23,8 % ze světového HDP, přičemž USA jen 17,3 %, EU 14,3 %, Indie 10,4 % a Japonsko 3,6 %. K významnému přesunu, který může mít nepříznivé politické následky uvnitř čínské ekonomiky, může patřit i přerozdělování tvorby zdrojů vytvářených hlavně ve východní části země a jejich neefektivita redistribuce k urychlení ekonomického růstu vnitrozemských provincií. Významným indikátorem bude i situace, pokud jde o světové metropole. V první dvanáctce nejdůležitějších měst světa by měly být v roce 2025 Peking, Šanghaj, Singapur a Hongkong, přičemž první tři ještě s další perspektivou růstu svého mezinárodního významu. Další významní experti se sice smířili s tím, že se Čína stane největší ekonomikou světa, ale zároveň upozorňují, že v roce 2030 světové hospodářství nekončí. Domnívají se, že už roku 2050 bude na tom ještě lépe indická ekonomika. O hodně závažnějším rizikem je však demografický vývoj Číny. V druhé polovině 20. století silně prosazovaná politika jednoho dítěte znamená, že v Číně bude po roce 2020 přicházet do zaměstnání méně lidí, než kolik lidí bude odcházet do důchodu. Experti očekávají, že v roce 2030 bude z důvodu demografického vývoje Čína nucená dovážet mladé pracovníky ze zahraničí a to minimálně milion ročně (Baláž, 2012).

4.5 Shrnutí

Z pohledu celkových zahraničněobchodních vztahů ČR s Čínou bylo sledované období 2005–2012 docela významné. Obrat zahraničního obchodu ČR s Čínou se v roce 2012 oproti roku 2005 se více než ztrojnásobil a Čína se rovněž stala se svým podílem 5,8 % nejvýznamnějším obchodním partnerem ČR ze států mimo EU a vytlačila tak Rusko na nižší pozici. V daném sledovaném období export ČR do Číny jasně zaostával za importem z Číny, i když v průběhu sledovaného období narůstal, nicméně meziroční nárůsty byly příliš malé na to, aby nějak více dohnaly hodnoty exportu. V celkovém českém vývozu v daném období je, i přes nepatrné zvýšení, pozice Číny stále poněkud bezvýznamná. Velikost zahraničního obchodu v daném období s Čínou se jasně nesla ve znamení importu. V poslední době tvořil kolem 90 % celkového obratu zahraničního obchodu s čínskou ekonomikou. Při srovnání let

2012 a 2005 zjistíme, že import z Číny narostl o více než 200 mld. Kč a právě tyto hodnoty vedly k dalšímu zvyšování deficitu salda zahraničního obchodu ČR s Čínou. V celkovém dovozu ČR v daném období 2005 – 2012 pozice Číny stále posilovala a nabyla celkem velkého významu, protože v roce 2012 bylo pokryto dovozem z Číny více než 10 % celkových importních potřeb ČR.

Co se týče tříd SITC, tak ve vymezeném období 2005 – 2012 zaznamenaly všechny třídy růst v importu i exportu, avšak v různých hodnotách. Ve struktuře exportu do Číny dominovaly po celé období stroje a dopravní prostředky, druhou nejúspěšnější vývozní komoditou z tohoto pohledu bylo průmyslové spotřební zboží. Ve všech třídách SITC v daném období 2005–2012 byl zaznamenán i růst importu, avšak ve značných rozdílech mezi jednotlivými třídami. Podobně jako u exportu, tak i v rámci importu byla nejvýznamnější třída SITC 7 – Stroje a dopravní prostředky, druhá nejsilnější importovaná komodita bylo rovněž průmyslové spotřební zboží, které však zaznamenalo oslabení v podílu na celkovém dovozu z Číny ve srovnání roků 2012 a 2005.

Zahraniční obchod ČR s Čínou stále nabývá na významu, nicméně v blízké budoucnosti jen tak nenahradí závislost Česka na trhu EU. Pro větší úspěch by se měla ČR zaměřit na obchod v dlouhém období, protože ten je klíčem k úspěchu na specifickém trhu Číny. Jako jedna z cest by také mohla do budoucna být podpora a investice do výměnných pobytů studentů s Čínou a podpora školení odborníků na Čínu, neboť znalost tamějšího prostředí je základ pro úspěšný obchod.

Obrovsky se rozvíjející čínský trh působí svými soustavně dosahujícími výsledky až nezastavitelně. Tohle potvrzuje i fakt, že čínská ekonomika by v nejbližších letech měla předejít ve velikosti ekonomiky i USA a stát se tak největší ekonomikou světa. V nejbližších letech se dle odborníků předpokládá mírný pokles čínského tempa růstu ekonomiky, ale i tak bude stále dost vysoké. Nicméně Čína má i své nedostatky např. v podobě demografických problémů a nedokončených vnitrostátních reforem. Určité teorie odborníků také tvrdí, že Čína sice v roce 2030 bude naprosto dominovat světové ekonomice, nicméně tímto rokem světové hospodářství nekončí a dle určitých teorií v roce 2050 by měla být ještě více ekonomicky úspěšnější Indie než Čína.

5. Závěr

Cílem této práce bylo přiblížit problematiku zahraničněobchodních vztahů ČR s Čínou, porovnat fungování zahraničněobchodních politik těchto států, zdůraznit význam zahraničního obchodu pro oba státy, vyobrazit zbožovou strukturu a zachytit obchodní výměnu v rámci zahraničního obchodu obou zemí včetně nastínění možného budoucího vývoje obou ekonomik a jejich vzájemných zahraničněobchodních vztahů.

Zahraniční obchod tvoří nedílnou a velice významnou součást české i čínské ekonomiky. Obě země se v současné době prezentují jako velice otevřené ekonomiky a jejich otevřenost stále v průběhu let roste. Česká republika působila jako otevřená ekonomika již v historii, naopak Čína se světovému trhu začala otevírat až v posledních desetiletích, což je také jedním z hlavních důvodů proč dnes tak prosperuje.

Zahraničněobchodní politika v České republice je podřízena Společné obchodní politice Evropské unie a mění se tedy v závislosti na ní. Zahraničněobchodní politika Číny se řídí ministerstvem obchodu Čínské lidové republiky a doznala v posledních letech velkých změn v podobě mnoha ekonomických reforem, ke kterým se ČLR zavázala před vstupem do WTO. Čína vstoupila do WTO v roce 2001 a je tedy relativně novým členem v této organizaci, oproti České republice, která patří mezi zakládající členy WTO a patří do ní i po vstupu do EU, ačkoliv nevystupuje samostatně, ale pod záštitou Evropské unie. Vstupem do WTO se, mimo jiné, ČLR zavázala k odstranění množství cel, obchodních bariér a k značné liberalizaci obchodních práv. Tyto reformy a závazky vůči WTO se promítly jako pozitivní faktor pro čínskou ekonomiku a velkým dílem přispěly k posunu ČLR na místo druhé největší ekonomiky světa, hned za USA. Česká republika i Čína v rámci svých zahraničněobchodních vztahů disponují značným množstvím obchodních smluv i s ostatními státy, či skupinami zemí, avšak ČR je při vytváření obchodních smluv vázána pravidly a nařízeními ze strany Evropské unie v souladu se Společnou obchodní politikou. Čínské obchodní smlouvy jsou zajímavé v tom, že v podstatě neexistují dvě smlouvy podle stejné šablony, ale všechny se od sebe v mnohém liší.

Obchodní výměna mezi Českou republikou a Čínou zaznamenala v posledních letech relativně velkých změn. Obrat zahraničního obchodu s ČLR se v průběhu sledovaného období 2005–2012 zvětšil více, než třikrát. Čína se zároveň stala nejvýznamnějším obchodním partnerem mimo státy Evropské unie. Nicméně zahraniční obchod ČR s Čínou je stále

o mnoho výhodnější pro Čínu, neboť export z ČR do Číny daleko zaostává za importem Česka z Číny. Český export do Číny v celém sledovaném období nepatrně rostl, ale v celkovém součtu to byly moc nízké hodnoty na to, aby nějak zásadně ovlivnily saldo obchodu ČR s Čínou. Rozměr zahraničního obchodu s Čínou byl jasně definován importem, což potvrzuje fakt, že v období 2005–2012 tvořil většinovou část jeho celkového obratu. Import oproti exportu narůstal v daleko vyšších hodnotách, a proto docházelo, jen k dalšímu prohlubování záporného salda zahraničního obchodu s Čínou.

Zbožová výměna ČR s Čínou v rámci tříd SITC v sledovaném období 2005–2012 zaznamenala růst exportu i importu. Česká republika vyvážela do Číny nejvíce zboží spadající do SITC 7 tj. stroje a dopravní prostředky a druhou nejúspěšnější exportní třídou bylo průmyslové spotřební zboží. Dovoz do ČR byl ve sledovaném období největší, stejně jako u vývozu, ve třídě strojů a dopravních prostředků a druhá nejsilnější třída byla rovněž reprezentována průmyslovým a spotřebním zbožím.

Zahraniční obchod České republiky s Čínou postupně nabývá na významu, ale v nejbližších letech určitě nebude nahrazovat roli obchodu ČR v rámci EU. Jednou z cest k úspěchu České republiky na čínském trhu je zaměřit výzkum a vývoj na oblasti, které jsou pro Čínu prioritní a tak být v dlouhém období konkurenceschopná světovým výrobkům. Důležité bude taky získání odborníků na tamější čínský trh, nejlépe cestou investic do spolupráce s čínskými univerzitami v podobě výměnných pobytů studentů. Velkou rychlostí rostoucí čínská ekonomika bude mít v budoucnu čím dál větší vliv nejen na ČR, ale hlavně také na celý svět. V nejbližších pár letech by měla Čína zaujmout místo nejsilnější ekonomiky světa a dominovat světové ekonomice ještě nejméně dalších dvacet až třicet let.

Seznam zdrojů

Knižní zdroje:

BALÁŽ, Peter, Silvia SZÖKEOVÁ a Stanislav ZÁBOJNÍK. *Čínska ekonomika: nová dimenzia globalizácie svetového hospodárstva*. Bratislava: Sprint dva. 2012. 279 s. ISBN 978-80-89393-89-3.

FEENSTRA, Robert C a Shang-Jin WEI. *China's growing role in world trade*. Chicago: University of Chicago Press. 2010. 591 p. ISBN 02-262-3971-3.

FOJTÍKOVÁ, Lenka. *Zahraničně obchodní politika ČR: historie a současnost (1945-2008)*. Praha: C. H. Beck, 2009. 246 s. ISBN 978-80-7400-128-4.

LI, Xing. *The rise of China and the capitalist world order*. Burlington, VT: Ashgate Publishing Company. 2010. 210 p. ISBN 07-546-7913-6.

MADDISON, Angus. *Chinese economic performance in the long run*. 2nd ed, rev. and updated: 960-2030 A.D. Paris: Development Centre of the Organisation for Economic Co-operation and Development. 2007. 195 p. ISBN 92-640-3762-4.

NĚMEČKOVÁ, Tereza. *Vzestup asijských zemí v mezinárodním obchodu*. Praha: Metropolitní univerzita Praha. 2011. 237 s. ISBN 978-80-86855-83-7.

SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada, 2009. 367 s. ISBN 978-80-247-2708-0.

YUEH, Linda Y. *The future of Asian trade and growth: economic development with the emergence of China*. New York: Routledge. 2010. 442 p. ISBN 02-038-6328-3.

Elektronické zdroje:

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Dovoz České republiky podle tříd SITC* [online]. ČSÚ [2013]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/90002EE527/\\$File/e-60131305.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/90002EE527/$File/e-60131305.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Dovoz České republiky z Číny podle oddílů SITC* [online]. ČSÚ [2013]. [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/900030796C/\\$File/e-60131310.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/900030796C/$File/e-60131310.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vývoj zahraničního obchodu České republiky s Čínou v letech 2005 až 2012* [online]. ČSÚ [2013]. [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/90002EE520/\\$File/e-601313k.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/90002EE520/$File/e-601313k.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vývoz a dovoz České republiky podle jednotlivých států* [online]. ČSÚ [2013]. [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/90002EE524/\\$File/e-60131302.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/90002EE524/$File/e-60131302.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vývoz České republiky do Číny podle oddílů SITC* [online]. ČSÚ [2013]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/9000307851/\\$File/e-60131308.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/9000307851/$File/e-60131308.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Vývoz České republiky podle tříd SITC* [online]. ČSÚ [2013]. [cit. 2014-04-07]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/90002EE526/\\$File/e-60131304.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/90002EE526/$File/e-60131304.pdf)

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zahraniční obchod České republiky* [online]. ČSÚ [2013]. [cit. 2014-04-06]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/90002EE521/\\$File/e-60131301.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/90002EE521/$File/e-60131301.pdf)

HEMBERA, Pavel. *Otevřenost ekonomiky a vývojové tendence zahraničního obchodu ČR na přelomu století*. Brno, 2005. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra ekonomie.

HILPERT GÜNTHER, Hanns. *China's Trade Policy Dominance without the Will to Lead* [online]. Berlín, 2014. [cit. 2014-03-25]. Dostupné z: http://www.swp-berlin.org/fileadmin/contents/products/research_papers/2014_RP01_hlp.pdf

INDEXMUNDI.COM. *China – Export of goods and services* [online]. [2014]. [cit. 2014-04-05]. Dostupné z: http://www.nber.org/papers/w19853.pdf?new_window=1

JŮVOVÁ, Lenka. *Růst a otevřenost čínské ekonomiky*. Praha, 2007. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská.

MASTELOVÁ, Tereza. *ČR - malá otevřená ekonomika*. Brno, 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra ekonomie.

NATIONAL BUREAU OF ECONOMIC RESEARCH. *China's Regional And Bilateral Trade Agreements* [online]. Nber Working Paper Series [2014]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.nber.org/papers/w19853.pdf?new_window=1

SALLY, Razeen. *Chinese Trade Policy after (almost) ten years in the WTO: A Post-Crisis Stocktake* [online]. Brussels, 2011. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://www.ecipe.org/media/publication_pdfs/chinese-trade-policy-after-almost-ten-years-in-the-wto-a-post-crisis-stocktake.pdf

SEMERÁK, Vilém. *Zachrání Čína české exporty?* [online]. Idea CERGE EI [13. 12. 2012]. [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://idea.cerge-ei.cz/documents/studie_2012_06.pdf

SKLENÁŘ, Radek. *Dopady vstupu Číny do WTO*. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra ekonomie.

STRÝČKOVÁ, Petra. *Teorie mezinárodního obchodu a jejich praktické využití v zahraničně obchodní politice ČR*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Katedra ekonomie.

VAN ASSCHE, Ari. *What is Behind Made in China?* [online]. Hec Montréal - WTO, 2011. [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/miwi_e/van_assche_chengdu_oct11.pdf

Internetové stránky

AKCIE.CZ. *O vzestupu Číny: světová velmoc 21. století* [online]. Deutsche Bank Research [8. 6. 2009]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.akcie.cz/odborne-clanky/52223-o-vzestupu-ciny-svetova-velmoc>

BUSINESSINFO.CZ. *Čína: Zahraniční obchod země* [online]. [1. 10. 2013]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/cina-zahranicni-obchod-zeme-19056.html#sec1>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Zahraniční obchod se zbožím od roku 1993* [online]. ČSÚ [2014]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=VZO1010CU&&kapitola_id=3#pozn2

EMBASSY OF THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA IN THE UNITED STATES OF AMERICA. *Information Office of the State Council - The People's Republic of China* [online]. Embassy of the People's Republic of China in the United States of America [12. 07. 2011]. [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: <http://www.china-embassy.org/eng/zt/bps/t943740.htm>

EUROSTAT. *GDP and main components - current prices* [online]. [2014]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Komparativn%C3%AD_v%C3%BDhoda

EUROSTAT. *International trade, by reporting country, total product* [online]. [2014]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=0&pcode=tet00002&language=en>

CHINAGLOBALTRADE.COM. *What Are the U.S. and China's Current Comparative Advantages?* [online]. The Kearny Alliance [2012]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.chinaglobaltrade.com/article/us-and-china-current-comparative-advantages>

CHINAGLOBALTRADE.COM. *What Are the U.S. and China's Current Comparative Advantages?* [online]. The Kearny Alliance [2012]. [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: <http://www.chinaglobaltrade.com/article/us-and-china-current-comparative-advantages>

INSTITUTE OF AMERICAN STUDIES CHINESE ACADEMY OF SOCIAL SCIENCES. *China's Foreign Trade Policy after WTO Accession* [online]. Institute of American Studies Chinese Academy of Social Sciences [2004]. [cit. 2014-04-18]. Dostupné z: http://ias.cass.cn/en/show_project_ls.asp?id=642

MINISTRY OF COMMERCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. *Brief Statistics on China's Import & Export in December 2010* [online]. Ministry of Commerce People's Republic of China [30. 01. 2011]. [cit. 2014-03-27]. Dostupné z: <http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/BriefStatistics/201101/20110107386812.shtml>

MINISTRY OF COMMERCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. *Brief Statistics on China's Import & Export in December 2011* [online]. Ministry of Commerce People's Republic of China [13. 01. 2012]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/BriefStatistics/201201/20120107927531.shtml>

MINISTRY OF COMMERCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. *Brief Statistics on China's Import & Export in December 2012* [online]. Ministry of Commerce People's Republic of China [30. 01. 2013]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: <http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/BriefStatistics/201301/20130100017291.shtml>

MINISTRY OF COMMERCE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA. *Brief Statistics on China's Import & Export in December 2012* [online]. Ministry of Commerce People's Republic of China [14. 01. 2013]. [cit. 2014-03-29]. Dostupné z: <http://english.mofcom.gov.cn/article/statistic/BriefStatistics/201401/20140100466521.shtml>

TRADING ECONOMICS. *China GDP* [online]. [2014]. [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/china/gdp>

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V PEKINGU. *Platné smlouvy mezi ČR a ČLR* [online]. [01. 02. 2012]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/beijing/cz/vzajemne_vztahy/bilateralni_dohody_s_clr/platne_smlouvy_m_ezi_cr_a_clr.html

VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V PEKINGU. *Vzájemné vztahy ČR - ČLR, historie a současnost* [online]. [01. 02. 2012]. [cit. 2014-03-28]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/beijing/cz/vzajemne_vztahy/vztahy_cr_clr/vzajemne_vztahy_cr_clr_historie_a_1.html

WIKIPEDIA. *Komparativní výhoda* [online]. [2014]. [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Komparativn%C3%AD_v%C3%BDhoda

ZHANG, Shirley. *Import-Export Taxes and Duties in China* [online]. China Briefing, 2013. [cit. 2014-04-25]. Dostupné z: <http://www.china-briefing.com/news/2013/03/11/import-export-taxes-and-duties-in-china.html>

Seznam zkratk

ASEAN	Association of Southeast Asian Nations Sdružení národů jihovýchodní Asie
ČEB	Česká exportní banka
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ECIPE	European Centre for International Political Economy Evropské centrum pro mezinárodní politickou ekonomiku
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
ES	Evropské společenství
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
EU	Evropská unie
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade Všeobecná dohoda o clech a obchodu
HND	Hrubý národní důchod
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo místního rozvoje
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MZE	Ministerstvo zemědělství
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
SITC	Standard International Trade Classification Standardní mezinárodní klasifikace zboží
SOP	Společná obchodní politika
WTO	World Trade Organization Světová obchodní organizace

Seznam grafů

Graf č. 4-1: Zahraniční obchod s Čínou z pohledu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)

Graf č. 4-2: Vývoz České republiky celkem a vývoz do Číny v období 2005–2012 (v %)

Graf č. 4-3: Dovoz České republiky celkem a dovoz z Číny 2005–2012 (v %)

Graf č. 4-4: Vývoj obchodní bilance ČR s Čínou a celkové obchodní bilance ČR (v mld. Kč)

Graf č. 4-5: Porovnání vývozu a dovozu 2005–2012 (v mld. Kč)

Graf č. 4-6: Zbožová struktura zahraničního obchodu ČR s Čínou v r. 2012 (v mld. Kč)

Graf č. 4-7: Zahraniční obchod s Čínou se stroji a dopravními prostředky (v mld. Kč)

Graf č. 4-8: Zbožová struktura vývozu do Číny v roce 2005 a 2012 (v %)

Graf č. 4-9: Zahraniční obchod s Čínou s polotovary a materiály (v mld. Kč)

Graf č. 4-10: Podíl SITC 7 na celkovém importu z Číny v roce 2005 a 2012 (v %)

Seznam tabulek

- Tab. č. 3-1: Míra otevřenosti ekonomiky ČR v období 2004–2012 (v mil. EUR a v %)
- Tab. č. 3-2: Míra otevřenosti ekonomiky Číny v období 2004–2012 (v mil. USD a v %)
- Tab. č. 4-1: Obrat zahraničního obchodu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)
- Tab. č. 4-2: Podíl Číny na celkovém obratu ČR (v %)
- Tab. č. 4-3: Vývoj vývozu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)
- Tab. č. 4-4: Meziroční změny vývozu ČR v období 2005–2012 (v %)
- Tab. č. 4-5: Meziroční změny vývozu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)
- Tab. č. 4-6: Zastoupení vývozu do Číny na celkovém vývozu ČR v období 2005–2012 (v %)
- Tab. č. 4-7: Vývoj dovozu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)
- Tab. č. 4-8: Meziroční změny dovozu ČR v období 2005–2012 (v %)
- Tab. č. 4-9: Meziroční změny dovozu ČR v období 2005–2012 (v mld. Kč)
- Tab. č. 4-10: Zastoupení dovozu z Číny na celkovém dovozu ČR v období 2005–2012 (v %)
- Tab. č. 4-11: Dovoz ČR z vybraných států v období 2005–2012 (v mil. Kč a v %)
- Tab. č. 4-12: Balance zahraničního obchodu ČR (v mld. Kč)
- Tab. č. 4-13: Meziroční změny balance zahraničního obchodu ČR (v mld. Kč)
- Tab. č. 4-14: Krytí dovozu vývozem ČR (v %)
- Tab. č. 4-15: Zahraniční obchod Číny v období 2005–2012 (v mld. USD)
- Tab. č. 4-16: Zahraniční obchod Číny s ČR v období 2005–2012 (v mld. USD)
- Tab. č. 4-17: Vývoz Číny do vybraných států (v mil. USD a v %)
- Tab. č. 4-18: Dovoz Číny z vybraných států (v mil. USD a v %)
- Tab. č. 4-19: Zbožová struktura vývozu do Číny (v mil. Kč)
- Tab. č. 4-20: Zbožová struktura vývozu do Číny (v %)
- Tab. č. 4-21: Pozice vývozu jednotlivých tříd SITC do Číny na jejich celkovém českém vývozu (v %)
- Tab. č. 4-22: Zbožová struktura dovozu ČR z Číny (v mil. Kč)
- Tab. č. 4-23: Zbožová struktura dovozu z Číny (v %)
- Tab. č. 4-24: Pozice dovozu jednotlivých tříd SITC z Číny na jejich celkovém českém dovozu (v %)

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- **jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních přestavení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;**
- **beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);**
- **souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;**
- **bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;**
- **bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).**

V Ostravě dne 9. května 2014

.....

Martin Kalous